

Skötselplan för utvidgad del av naturreservatet Valje

Sölvesborgs kommun

Figur 1. Naturreservatet Valjes läge i Blekinge län. Grönmarkerade områden är länets naturreservat på land och blåmarkerade områden är naturreservat som sträcker sig ut i vattnet.

Titel: Skötselplan för naturreservatet Valje, komplettering för utvidgningen, Sölvesborgs kommun

Utgiven av: Länsstyrelsen Blekinge

Planförfattare: Ingegerd Nordahl/Anothai Ekelund

Beställningsadress: Länsstyrelsen Blekinge
371 86 Karlskrona
Tfn: 010-2240000
blekinge@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/blekinge

Copyright: Länsstyrelsen Blekinge
Innehållet i detta dokument får gärna citeras eller refereras till, med uppgivande av källa.

Foton: Ingegerd Nordahl/Länsstyrelsen, om inget annat anges
Omslagsbild: Öarna Vällholmen och Prästholmen, flygfoto mot sydväst.
Foto: Bergslagsbild, maj 2018.

Innehållsförteckning

1. SYFTET MED NATURRESERVATET	5
2. BESKRIVNING AV OMRÅDET	6
2.1 ADMINISTRATIVA DATA.....	7
2.2 NATURFÖRHÅLLANDEN	9
2.2.1 Geologi och topografi.....	9
2.2.2 Vattensystemet	11
2.2.3 Översiktlig vegetationsbeskrivning.....	12
2.2.4 Djurliv.....	17
2.2.5 Inventeringar	20
2.3 HISTORISK SAMT NUVARANDE MARK- OCH VATTENANVÄNDNING	21
2.3.1 Det historiska landskapet	21
2.3.2 Nuvarande mark- och vattenanvändning	21
2.4 KLIMATPÅVERKAN	22
2.4.1 Klimatförändringar och klimatscenarier	22
2.4.2 Havsnivåförändringar	23
2.4.3 Vilda kulturväxtsläktingar (Crop Wild Relatives).....	23
2.4 KÄLLFÖRTECKNING	24
3.1 ÖVERGRIPANDE MÅL FÖR SKÖTSELN	25
3.2 GENERELLA RIKTLINJER.....	25
3.3 INDELNING I SKÖTSELOMRÅDEN	28
3.4 MÅL OCH ÅTGÄRDER FÖR SKÖTSELOMRÅDEN	28
3.4.1 Skötselområde 1: Skog med begränsad skötsel	28
3.4.2 Skötselområde 2: Betesmark	30
3.4.3 Skötselområde 5: Marina områden	34
3.5 FRILUFTSLIV OCH TURISM	38
3.5.1 Anordningar för friluftslivet.....	39
4 UTMÄRKNING AV RESERVATSGRÄNS.....	40
5 BRÄNDER OCH BRANDBEKÄMPNING	40
6 JAKT OCH FISKE	41
7 TILLSYN, DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING	41
7.1 TILLSYN ÖVER FÖRESKRIFTER.....	41
7.2 UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL.....	41
7.3 DOKUMENTATION AV SKÖTSELÅTGÄRDER	41
8 KOSTNADER OCH FINANSIERING	42
9 SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV PLANERADE SKÖTSELÅTGÄRDER	42

BILAGOR

Bilaga 1: Översigtskarta

Bilaga 2: Gränser

Bilaga 3a: Topografi och jordarter, landmiljö

Bilaga 3b: Topografi och jordarter, marin miljö

Bilaga 4: Naturtyper

Bilaga 5: Markanvändning 1915

Bilaga 6: Markanvändning 1960–2022

Bilaga 7: Skötselområden, utvidgade delar

Bilaga 8: Anordningar för friluftslivet

Förord

Skötselplanen är ett praktiskt handlingsdokument för skötseln i ett naturreservat. Skötselplanens inriktning bestäms av syftet med reservatet och de föreskrifter som meddelats i reservatsbeslutet. Skötselplanen är vägledande och inte juridiskt bindande. Möjligheterna att genomföra planerade åtgärder är beroende av att Länsstyrelsen har tillgång till de resurser som krävs.

Naturreservatet Valje bildades 1991. Skötselplanen reviderades 2019-03-26, diarie-nummer 511-6116-18, inom ramen för LIFE Bridging the Gap - ett EU-projekt för restaurering av ekmiljöer som medfinansieras av Life-fonden.

Denna skötselplan, som är en komplettering till den befintliga skötselplanen, gäller huvudsakligen för de områden som ingår i utvidgningen av naturreservatet. Till grund för denna skötselplan ligger det nya beslut med nytt syfte och nya föreskrifter, från 2024-xx-xx som denna skötselplan är bilaga till, som gäller för hela naturreservatet.

Figur 2. En flock vitkindade gäss. Vitkindad gås är en art som ingår i EU:s fågeldirektiv och finns upptagen i bevarandeplanen för Vällholmen, en ö inom naturreservatet Valje som även omfattas av fågelskydd. Foto: Robert Ekholm/Länsstyrelsen.

1. Syftet med naturreservatet

Syfte med naturreservatet Valje:

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald genom att skydda, vårda, bevara, vidareutveckla, bitvis återställa och vid behov restaurera värdefulla terrestra naturmiljöer, såsom ädellövskogar, öppna havsstrandängar, silikatgräsmarker, trädklädd betesmark, buskbärande och öppen betesmark.

Syftet är också att långsiktigt bevara biologisk mångfald genom att skydda, vårda, vidareutveckla och vid behov restaurera marina preciserade bevarandevärden enligt ramverket för marint områdesskydd, såsom vikar och sund, rev, blottade sand- och lerbottnar, ängar av kransalger samt ålgräs och andra kärleväxter, frilevande blåstång, platser med raggsträfsse, stora perenna brunalger och rekryteringsområden för kustlevande rovfisk, samt häckningsplatser för ejder, östersjösilltrut och gråtrut samt övervintringsområden för salskrake. Främmande arter, som kan hota områdets naturvärden, ska inte förekomma. Områdets ekosystem, naturmiljöer och Natura 2000-naturtyper ska bevaras i gynnsamt tillstånd och hysa värdefulla strukturer, funktioner och livsmiljöer för Natura 2000-arter och andra skyddsvärda arter knutna till ovanstående naturmiljöer. Öarna ska fungera som viktiga häckningsplatser för fåglar. Naturreservatet ska bidra till att skapa förutsättningar för marina arter att förflytta sig och spridas längs grunda kustområden samt mellan Sissebäck och det närliggande kustområdet. Naturreservatet ska även bidra till att upprätthålla ett nationellt ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av marina skyddade områden.

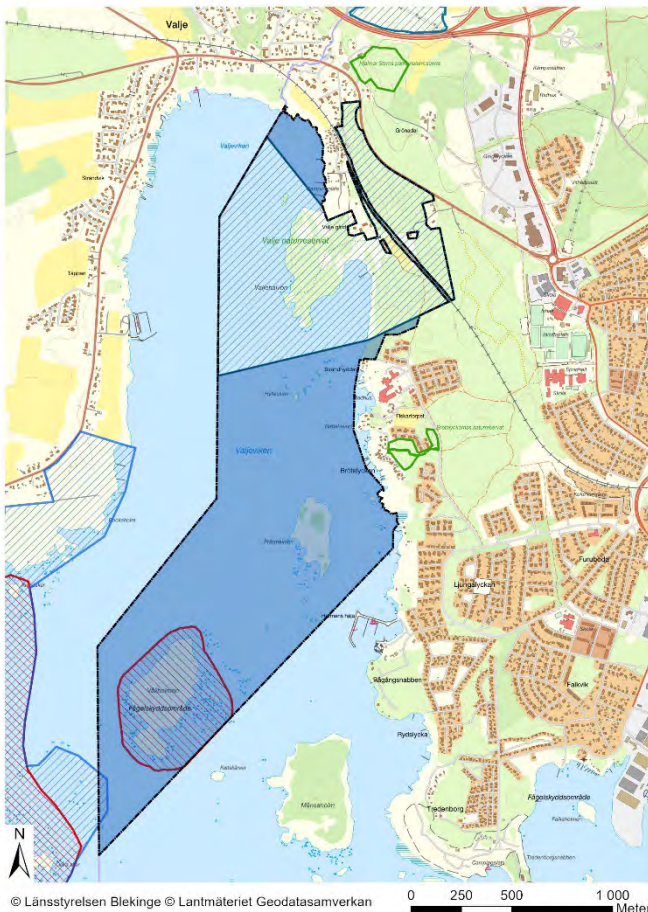
Syftet är även att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer, tillgodose allmänhetens möjligheter till friluftsliv, samt erbjuda allmänheten möjligheter till ett rörligt friluftsliv i ett lättillgängligt och besöksvärt område med en attraktiv kust- och skärgårdsmiljö med stora skönhetsvärden, samt inbjuda till rika natur- och kulturmiljöupplevelser.

Syftet ska uppnås genom att naturreservatet sköts på sätt som gynnar dess natur- och friluftslivsvärden. Riktade skötselåtgärder vidtas i terrestra miljöer, såsom punktinsatser i träd- och buskskikt i skogsmark och trädbevuxen hagmark, röjning av igenväxnings-vegetation och skapande av sandblottor i öppen gräsmark. Betesmarker hävdas med naturvårdsinriktad betesdrift. Marina miljöer utvecklas i huvudsak fritt. Restaurering utförs vid behov, exempelvis för att gynna ålgräsängar och annan undervattensvegetation. Hav och stränder präglas av naturliga processer såsom landhöjning och havsnivåhöjning. Marint skräp städas i största möjliga mån bort i havsmiljöer och på stränder. Områdets marina preciserade bevarandevärden och andra värdefulla naturvärden skyddas mot ny exploatering och annan fysisk påverkan. Inom hela naturreservatet bekämpas vid behov invasiva arter, liksom andra arter, som kan hota naturreservatets naturvärden, på lämpligt sätt. Naturreservatets syfte ska även uppnås genom att bevara och vidareutveckla områdets attraktivitet och tillgänglighet för rekreation och friluftsliv. Åtgärder vidtas också för att informera besökare om områdets naturvärden och kulturhistoriska värden. Åtgärder i området får inte missgynna de höga naturvärden och prioriterade bevarandevärden som finns i naturreservatet. Naturvärdena är i huvudsak överordnande friluftslivsvärdena.

2. Beskrivning av området

Naturreseptatet Valje ligger strax väster om Sölvesborg. Den utvidgade delen, som utgör ca 184 hektar av naturreseptatets totala areal på 275 hektar, består av den Blekingska delen av havsviken Valjeviken inklusive öarna Vållholmen och Prästholmen samt ett stort antal småskar (skötselplanbilaga 1). Ett område på fastlandet med ädellövskog ingår också. Sissebäcken har sitt utlopp längst in i Valjeviken, i länsgränsen mot Skåne och gränsen går ungefär mitt i viken.

De större öarna är låga och består av silikatgräsmark och strandängar. Vållholmen, som är fågelskyddsområde, utgör en av västra Blekinges viktigaste häckningsplatser för en rad kustfåglar. Förekommande arter som ingår i EU:s fågeldirektiv är vitkindad gås, salskrake, skärfläcka, kentsk tärna, silvertärna och småtärna. Vattnet kring ön nyttjas som övervintringsplatser för stora mängder dykänder vintertid. Vållholmen har även en rik hävdgynnad flora. Prästholmen har tidigare under lång tid varit beteshävdad, men sedan hävden upphört har igenväxning skett med högorter, buskar och träd. Efter röjning och återupptaget bete förväntas ön kunna återfå en rik hävdgynnad flora.

Figur 3. Naturreseptatet är markerat med heldragen svart linje. Den utvidgade delen är mörkblå. Lila linje markerar del av länsgränsen mot Skåne. Närliggande naturreseptat är markerade med grön linje. I nordost ses Hjalmar Sterns Park och gränsen till Siesjö östra, i öster Brötalyckorna. Natura 2000-områden enligt Art- och habitatdirektivet är blåskrifferade. Natura 2000-områden enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet är rödskrifferade.

Den marina miljön domineras av grunda mjukbottnar med en artrik vegetation som är viktiga för fiskarnas reproduktion. Det finns även andra bottenstrukturer, som revmiljöer samt blottade sand- och lerbottnar.

I den utökade delen av naturreseptatet finns ett område som ingår i EU:s ekologiska nätverk Natura 2000 enligt Art- och habitatdirektivet, SE0410044 Vållholmen. Ön Vållholmen omfattas av fågelskydd som sträcker sig 50 meter ut i vattnet med beträdnadsförbud under perioden 1 april – 15 juli. Naturreseptatet är beläget inom område av riksintresse för såväl naturvård (NK2. Valjeviken-Sölvesborgsviken) som friluftsliv (FK1. Valjeviken-Ryssberget-Halen-Raslången). En del av reseptatet berör ett riksintresse, Högexploaterad kust. Reseptatet har ett tätortsnära och lättillgängligt läge. Valjeviken är flitigt använd av såväl besökare som av båtburna närboende, samt deltagare vid Valjevikens rehabiliteringscenter och i Sölvesborgs segelsällskap. På fastlandet finns vandringsstigar.

2.1 Administrativa data

Tabell 1. Administrativa data.

Objektnamn	Naturreseptatet Valje
Objektnummer	10-02-61
Skyddsform	Naturreseptat
Beslutsdatum	Ursprungligen 1991-12-13, uppdaterat beslut 2024-xx-xx
Natura 2000-objektkod	SE0410044 Vällholmen ingår i den utvidgade delen
Centrumkoordinater	X: 471661 Y: 6211138 (SWEREF 99 TM)
Kartor	Topografiska kartan: 63E SO Kristianstad Ekonomiska kartan: 3E3e Valje (3434)
Totalreal	Utvidgning 184,5 hektar av reservatets totalareal på 275,5 hektar
Landareal	Utvidgning 18,5 hektar (av reservatets totala landareal på 76 hektar)
Vattenareal	Utvidgning 166 hektar (av reservatets totala vattenareal på 214 hektar)
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen Blekinge
Kommun	Sölvesborg
Lägesbeskrivning	Cirka 2 kilometer väster om Sölvesborgs kyrka
Sakägare	Fastighetsägare, ledningsrättsägare, nyttjanderättshavare
Fastigheter inom utvidgningen	Sölvesborg 5:30 och Vällholmen 1:1, del av Sölvesborg 3:1, 3:2, 3:5 och 3:6, del av Valje 1:1, del av Valjeviken 3
Nyttjanderätter	Bete, jakt, friluftsanordningar
Naturtyper inom utvidgningen	Areal inom utvidgningen (hektar)
Skogsmark Natura 2000	Totalt 1,45 hektar, varav: Näringsrik bokskog (9130), 1,45 hektar
Naturliga fodermarker Natura 2000	Totalt 16,4 hektar, varav: Strandängar vid Östersjön (1630), 3,4 hektar Silikatgräsmarker (6270)* ¹ , 13 hektar
Hav Natura 2000	Totalt 166 hektar, varav: Blottade sand- och lerbottnar (1140), 5,2 hektar Vikar och sund (1160), 150,6 hektar Rev (1170), 10,3 hektar
Övriga Natura 2000 Övriga	Totalt 0,34 hektar, varav: Skär i Östersjön, (1620), 0,3 hektar Strand, 0,04 hektar
Arter	Se Tabell 2
Prioriterade bevarandevärden²:	
Naturmiljöer/Markslag	Ädellövskog, gräsmark, våtmark, skärgårdsöar, grunda mjukbottnar och hårbottnar
Naturtyper	Terrestra delar med näringsrik bokskog (9130), strandängar vid Östersjön (1630), silikatgräsmarker (6270), skär i Östersjön (1620). Marina delar med blottade sand- och lerbottnar (1140), vikar och sund (1160), rev (1170)

¹ Prioriterade naturtyper enligt EU:s art- och habitatdirektiv

² Prioriterade bevarandevärden är de naturvärden eller upplevelsevärden (rekreation och friluftsliv) som motiverar ett skydd, det vill säga ligger till grund för beslutet/skälerna för beslutet om naturreseptat.

Arter	Följande arter som ingår i EU:s fågeldirektiv: vitkindad gås, salskrake, skärfläcka, kentsk tärna, silvertärna och småtärna
Marina preciserade bevarandevärdena (enligt Ramverket för marint områdesskydd) ³ ,	Ängar av kransalger samt ålgräs och andra kärlväxter, frilevande blåstång, platser med raggsträfsse, stora perenna brunalger, rekryteringsområden för kustlevande rovfisk, häckningsplatser för ejder, östersjösilltrut och gråtrut samt övervintringsområden för salskrake
Strukturer och funktioner	Skoglig kontinuitet med varierad åldersstruktur och gamla träd, översvämningstrandzoner, blommande och bärande träd och buskar, stenmurar, naturliknande vattenståndsväxter, sand-grus-stenbottnar, blockiga bottnar, hällkar, ålgräs- och tångsamhällen, livs- och uppväxtmiljöer för fisk, goda livsmiljöer för kryptogamer, insekter, fåglar, däggdjur, fiskar och bottenfauna naturligt förekommande i området.
Friluftsliv	Naturupplevelse, naturpedagogik, större sammanhängande område med höga upplevelsevärden, tätortsnära besöksobjekt, vandringsmöjligheter, kulturhistoria, landskapsbild
Övrigt	Forskning/referensområde

Tabell 2. Rödlistade, EU-listade och andra ovanliga arter och signalarter som rapporterats från reservatsområdet under senare år (Rödlistekategorier: CR = akut hotad, EN = starkt hotad, VU = sårbar, NT = nära hotad). LC-arter är arter som bedömts enligt rödlistningskriterierna men ej uppfyller något av kriterierna utan bedömts vara livskraftiga. EN = (starkt hotad) på Helcoms rödlista för arter som är hotade i Östersjön.

Art	Nationell rödlista	Helcoms rödlista	EU's fågeldir	EU's Art- och Habitatdir	Övrigt
Kärlväxter					
Backsippa (<i>Pulsatilla vulgaris</i>)	VU				
Flikros (<i>Rosa tomentella</i>)	NT				
Jordtistel (<i>Cirsium acaule</i>)	NT				
Ålgräs (<i>Zostera marina</i>)	VU				
Alger					
Raggsträfsse (<i>Chara horrida</i>)	NT				
Fisk					
Abborre (<i>Perca fluviatilis</i>)					Typisk art i Vikar och sund (1160), nyckelart för Östersjön
Gädda (<i>Esox lucius</i>)					Typisk art i Vikar och sund (1160), nyckelart för Östersjön
Sik (<i>Coregonus maraena</i>)		EN		Bilaga 5	
Sill (<i>Clupea harengus</i>)					Nyckelart för Östersjön

³ Preciserade bevarandevärden är marina arter och livsmiljöer som det är särskilt betydelsefullt att skydda och bevara inom naturreservatets marina miljöer, då de hyser höga naturvärden och är särskilt prioriterade att inkludera i nätverket av marina skyddade områden, i enlighet med Ramverket för marint områdesskydd. Även Natura 2000-naturtyperna Vikar och sund (1160) och Rev (1170) är preciserade bevarandevärden, men är inom Valje naturreservat redan uppräknade bland de prioriterade naturvärden som är naturtyper.

Art	Nationell rödlista	Helcoms rödlista	EU's fågeldir	EU's Art- och Habitatdir	Övrigt
Fåglar					
Ejder (<i>Somateria mollissima</i>)	EN				
Kentsk tärna (<i>Thalasseus sandvicensis</i>)	NT		X		
Salskrake (<i>Mergellus albellus</i>)			X		
Silvertärna (<i>Sterna paradisaea</i>)			X		
Skedand (<i>Spatula clypeata</i>)	NT				
Skräntärna (<i>Hydroprogne caspia</i>)	NT				
Skärfläcka (<i>Recurvirostra avosetta</i>)			X		
Småtärna (<i>Sternula albifrons</i>)	NT		X		
Strandskata (<i>Haematopus ostralegus</i>)	NT				
Vigg (<i>Aythya fuligula</i>)			X		
Vitkindad gås (<i>Branta leucopsis</i>)			X		

2.2 Naturförhållanden

2.2.1 Geologi och topografi

Berggrund och jordarter

Berggrunden utgörs av krita/kalksten, främst överlagrad av sandig-moig morän och sandjordar på landdelarna (skötselplanbilaga 3a). Kritan är en sedimentär bergart som bildades för cirka 75 miljoner år sedan, avlagrad i en havsvik. Den karbonatrika berggrunden är uppbyggd av skal och fragment från olika havslevande organismer. De lösa avlagringarna ovanpå kritberggrunden är huvudsakligen avsatta under eller efter den senaste istiden. Glaciala jordarter har avsatts direkt av landisen eller dess smältvatten, medan postglaciala jordarter avsatts genom omlagring och nybildning efter landisens avsmältning. Under den aktiva landisen blandades äldre jordlager med krossat berg och avsattes som en osorterad morän vid istidens slutskede.

Inom utvidgningen ligger området på fastlandet några meter över havsytan, som högst 5 meter över havet. Där är jordarterna sandig morän, lite glacial lera samt svallad grus och postglacial sand. De två större öarna har en högsta höjd av 7 meter över havet på Prästholmen respektive 3 meter på Vållholmen. På Prästholmen utgörs jordarterna av morän samt svallsediment i form av grus och postglacial sand i nordost. Vållholmen har mest morän med små områden postglacial sand på den smala landdelen i söder och på östra stranden. Stränderna är blockrika, liksom delar av botten närmast ön.

Glacial lera består huvudsakligen av lerpartiklar som avsatts på botten av en lokal issjö eller i Baltiska issjön. Svallsediment är avlagringar som bildas när havsströmmar, vågsvall och bränningar bearbetar en kust. Finare partiklar filtreras bort och det grövsta materialet blir kvar som strandavlagringar, som här grus, avsatt vid stränderna under de stadier av hav och sjöar som följde efter istiden. Postglacial sand finns på lägre områden. Den bildades vid svallning av moränen och avsattes vid stränderna, också efter istiden.

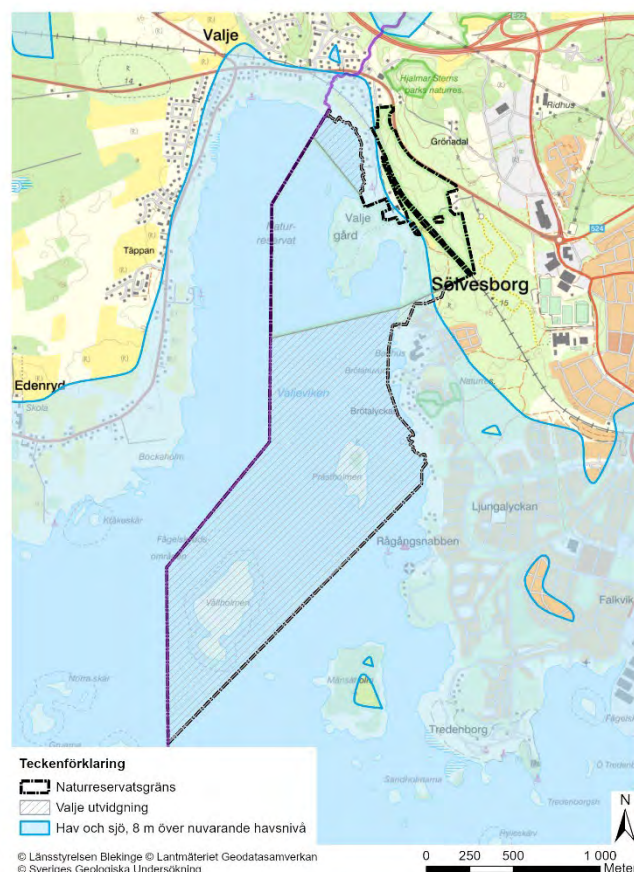
Havsbottnens jordarter består av morän, lera, sand och grus (skötselplanebilaga 3b). Morän finns på områden i Valjeviken östra delar samt runt Prästholmen och vid Vållholmen, särskilt öster om ön. Postglacial sand finns mest längst in i viken och i de yttre delarna runt Vållholmen. Postglacial lera är den dominerande jordarten i Valjeviken. Vattenområdet utgörs mestadels av grunda bottnar med endast ett par meters djup och större delen av viken är grundare än 6 meter. Norr om Prästholmen och Vållholmen finns dock en ränna som är mellan 6–8 meter djup och ett väldigt litet område nordväst om Vållholmen har det största djupet som sträcker sig ner till drygt 9 meter.

Tidigare vattennivåer

Blekinges strandlinje har under förhistorisk tid varierat kraftigt eftersom södra Östersjön genomgått flera olika stadier av sjöar och hav med olika höga vattennivåer. I samband med isens avsmältning för cirka 14 600 år sedan bildades högsta kustlinjen (HK) i Baltiska issjön, som dämtes upp av isen. HK har uppmätts till 55–60 meter över havet i denna del av Blekinge, vilket innebär att hela det aktuella området då låg under vatten.

Under nästa period, Yoldiahavet för cirka 11 000 år sedan, hade Östersjön sin lägsta vattennivå under postglacial tid. Då var havsytan cirka 20 meter lägre än idag, vilket innebar att landområdet sträckte sig långt utanför Valjeviken. Detta var under den arkeologiska perioden paleolitikum, äldre stenåldern. Längs Blekinges och Skånes kuster i Östersjön finns det på olika ställen på havsbottnarna spår från Yoldiahavets lågvattenperiod. Spåren är i form av fossila stubbar, efter de tall-skogar som växte där när vattnet stod som lägst, samt torvlager. Bottnarna i eller utanför Valjeviken är inte närmare undersökta, varför man inte vet om där till exempel finns fossila stubbar eller lämningar efter boplatser.

Vattnet var åter högt under Ancylussjöns tid för cirka 10 500 år sedan. Så småningom trängde vattnet åter in över Öresundsområdet och saltvatten kom in i Östersjön för 9 800 år sedan. Det nya saltvattenshav som bildades kallas Littorinahavet. När det var som störst var förbindelserna med Västerhavet betydligt bredare och djupare än nu och salthalten var högre. Havsytans stigning avtog medan landhöjningen fortsatte. Detta ledde till att förbindelserna blev grundare och smalare och allt

Figur 4. Exempel på historisk strandlinje i Östersjön. Under Littorinatidens stadie var strandlinjen 8 meter över nuvarande havsnivå ca 6 500 år före nutid. Läget för naturreservatet Valje är markerat på kartan och hela den utvidgade delen av reservatet låg då under vatten.

mindre saltvatten kom in i Östersjöbäcken. En långsam minskning av salthalten blev följden. Detta senaste av Östersjöns stadier är ett innanhav med bräckt vatten som har förbindelse till Västerhavet via de danska sunden och som har existerat i 3 000 år.

Vid Blekinges kust var vattennivån under flera tusen år (8 000–4 000 år före nutid) över 4,5 m högre än dagens. Höjdkurvan på 5-metersnivån, som syns på flera topografiska kartor, kan ge en bra bild av den dåtida strandnivån. Som högst under Littorinaperioden låg medelvattennivån på cirka 8 meter över havet för ungefär 6 500 år sedan (se fig. 4). Då låg hela området inom den utvidgade delen av reservatet under vatten. Detta var under perioden mesolitikum, även kallad mellanstenåldern eller jägarstenåldern.

2.2.2 Vattensystemet

I naturreservatet ingår större delen av Valjevikens vatten på Blekinges sida om länsgränsen. I den utvidgade delen ingår 166 hektar av reservatets totala vattenareal på 214 hektar. Viken ingår i vattenförekomst Valjeviken (VISS MS_CD-kod WA96783403). Viken är till stor del omgiven av land, vilket skyddar den från kraftig vind- och vågexponering. Tillrinningen av sötvatten till Valjeviken är mycket liten, ca 230 liter vatten per sekund i genomsnitt. Sissebäbäcken, som kommer från Siesjö, rinner ut i Valjevikens innersta del. Länsgränsen följer ungefär bäckens lopp. Sisseäckens utlopp i havet ingår i utvidgningen av naturreservatet Valje. Området kring mynningen är grunt och bevuxet med vass. Vattnet i viken utgörs till 98–99% av utsjövatten och salthalten ligger på 7,8 promille. Valjeviken är grund, till större delen grundare än 6 meter, men med ett maxdjup på cirka 9 meter. I vikens norra delar är substratet finare än i söder. Strandlinjen kantas på många ställen av vassområden.

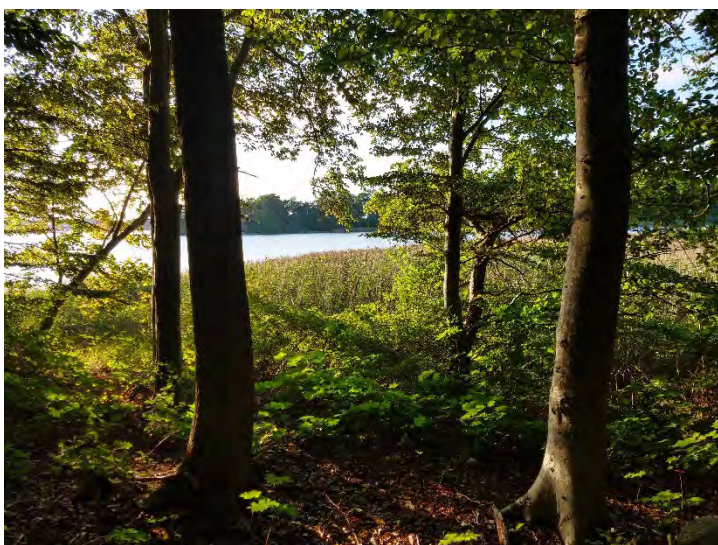
Valjeviken vatten omfattas av vattendirektivet och havsmiljödirektivet med miljö kvalitetsnormer som ställer krav på vattnets kvalitet. Havsmiljöförordningen omfattar allt havsvatten och ett system för att bedöma miljöstatus är under utveckling. Vattenförvaltningsförordningen omfattar kustvatten (ut till en nautisk mil utanför baslinjen) och den ekologiska statusen i området är bedömd som otillfredsställande (år 2013). Det är i första hand kvalitetsfaktorer som relateras till övergödning orsakad av näringsämnen kväve och fosfor som har resulterat i otillfredsställande status. Mänskliga verksamheter som orsakar utsläpp av kväve och fosfor till vattenförekomsten är framförallt jordbruk, men även enskilda avlopp och urbana utsläpp inklusive dagvatten har stor betydelse. Den stora andelen utsjövatten gör att den storskaliga övergödningen i Östersjön har mycket större betydelse än de lokala källorna för vattenkvaliteten i Valjeviken. I Sverige överstiger kvicksilver gränsvärdet i alla ytvattenförekomster, som sjöar, vattendrag och kustvatten. Valjeviken bedöms inte uppnå god kemisk status med avseende på kvicksilver, PBDE och dioxiner. Under lång tid har utsläpp av kvicksilver skett i såväl Sverige som utomlands, men den främsta anledningen till höga kvicksilverhalter i vatten är det globala nedfallet.

2.2.3 Översiktlig vegetationsbeskrivning

Landmiljöer

Naturreseptatet Valje är beläget i naturgeografisk region 7, Skånes sediment- och horstområde. Terrestra naturvärdena är framför allt knutna till grova ädellövträd, döende träd och död ved samt betespåverkade gräsmarker med artrik flora och strandängar som påverkas av naturliga vattenståndsväxningar.

Figur 4. Ädellövskog möter strandskog och vass.

Dessutom är inslaget av lönn stort, som uppslag i gläntor och undervegetation. Tillgången på död ved är relativt dålig. I fältskiktet växer bitvis vitsippor, myskmadra, skogsbingel, hallon och buskstjärnblomma med flera, bitvis är det mer artfattigt. Marken ligger några meter över havsytan, som högst 5 meter över havet. Marken sluttar ner till strandlinjen där det finns en smal strandremsa som övergår i vass och annan strandväxtlighet.

Figur 6. Buskage med flikros på Prästholmen.

I skötselplanebilaga 4 visas en karta med de naturtyper som förekommer inom hela naturreseptatet *Valje*. Här beskrivs endast naturtyperna inom utvidgningen. En mindre del på fastlandet, som ingår i utökningen, tillhör naturtypen *näringsrik bokskog*. Förutom bok förekommer trädslag som ek, lönn och björk bland annat. Äldre grova träd av ek och bok samt någon björk förekommer främst i västra delen utmed stigen och kusten. Det finns yngre träd av samma arter. Al växer nära stranden.

I utökningen ingår två större öar, Prästholmen och Vällholmen, samt några mindre skär i Valjeviken. Prästholmen är belägen 300–350 meter från fastlandet. Ön har en plåtå på cirka tre meters höjd över havet, med högsta höjden på 7 meter över havet i den norra delen. Plåtåen sluttar ner mot stranden och omges av mer låglänta delar. Största delen av ön består av naturtypen *silikatgräsmarker* (6270). Särskilt i den norra delen men även i sydost växer tätt med träd och buskar. Förekomsten av död ved är liten.

Figur 7. Prästholmen, flygfoto mot sydväst. Här syns tydligt en del områden med träd och buskar, medan större delen är öppen gräsmark. Foto: Bergslagsbild maj 2018.

Prästholmen har tidigare under lång tid varit beteshävdad, men sedan hävden upphört har igenväxning skett med högorter, buskar och träd. Efter röjning och återupptaget bete förväntas ön kunna återfå en rik hävdgynnad flora. Rödlistade arter som påträffats här är backsippa (sårbar) och flikros (nära hotad). Det finns mindre delar längs stränderna som utgörs av *strandängar vid Östersjön* (1630).

Figur 8. Vällholmen är en öppen och låglänt ö med rikt fågelliv. Foto: Bergslagsbild maj 2018.

Vällholmen är en låglänt ö, belägen 850 meter från fastlandet och 150 meter från gränsen mot Skåne. Ön är flack, som mest lite drygt 3 meter över havet, saknar träd och har endast några få buskar. Den har lång tradition som betesholme, men har inte beteshävdats av kor eller får på många år. Intensivt gåsbete har däremot gjort att ön ändå inte vuxit igen. Större delen av Vällholmen är av naturtypen *silikatgräsmarker* (6270) delvis med inslag av torrängsflora. Flera års utebliven beteshävd har till viss del utarmat betesmarksfloran. Arter som jordtistel (nära hotad), backnejlika och gullviva förekommer alltjämt, men i minskande antal. De två sistnämnda är typiska arter för naturtypen.

Figur 9. Betande grågäss. Gåsbetet medverkar till att öarna inte växer igen. Foto: Länsstyrelsen.

På Vällholmen finns relativt stora ytor med *strandängar* vid Östersjön (1630) där det växer vanliga strandängsarter, och de för naturtypen typiska arterna smultronklöver, gulkämpar, kustarun och dvärgarun. Delar av strandängen domineras av den sydafrikanska växten strandkotula, som upptäcktes på ön 2002. Arten är klassad som invasiv. Det ingår några mycket små skär av naturtypen *skär i Östersjön* (1620) i Valjeviken. De består av urberg

eller morän och oftast finns ingen egentlig jordmån. Vissa har vegetation med arter anpassade till torka, vind- och saltpåverkan. Skären är inte närmre undersökta. Den låga, sparsamma vegetation som finns betas naturligt av gäss och andra fåglar.

Figur 10. Sissebäckens utlopp i viken, övervuxet med vass.

Vattenmiljöer

Valjeviken är ett inomskärsområde som till stor del är omgivet av land vilket gör att den marina miljön är väl skyddad från vind- och vågexponering. Sissebäck, som kommer från Siesjö, rinner från norr ut i Valjevikens innersta del. Länsgränsen följer ungefär bäckens lopp. Bäckens utlopp i havet ingår i utvidgningen av naturreservatet Valje. Området kring mynningen är grunt och bevuxet med vass.

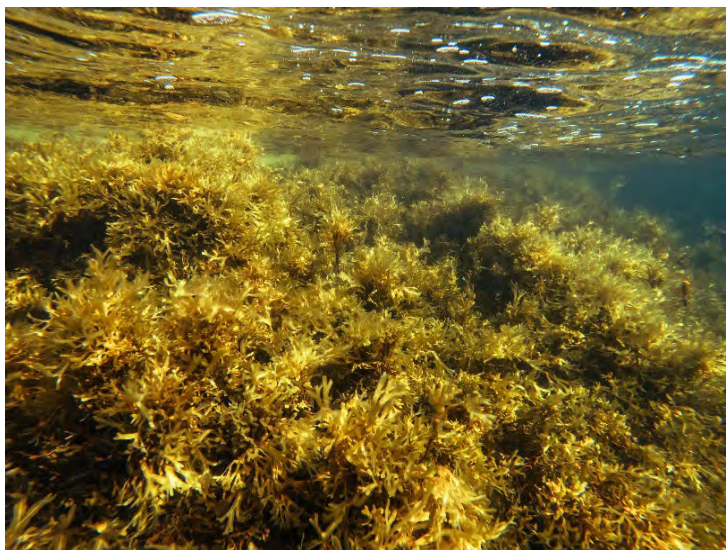

Ungefär 90% av naturreservatets totala areal utgörs av marina miljöer. Den dominerande naturtypen är *vikar och sund* (1160). Naturtypen utgörs främst av grunda vegetationsrika mjukbottnar som domineras av kärlväxter. Nordost om Vällholmen, invid ön, finns ett område med *blottade sand- och lerbottnar* (1140). Dessa bottenar är fria från makrovegetation och blottas bitvis vid lågvatten. Här finns förutsättningar för en särskilt rik bottenfauna som grävande maskar, musslor, kräftdjur och snäckor. Denna typ av miljö kan fungera som uppväxtområde för plattfisk samt rast- och födosöksområde för kustfåglar.

Runt Vällholmen och Prästholmen utgörs substratet av hårbottenstrukturer som består av block och stenar. Hårbottenstrukturerna öster om Vällholmen är topografiskt avskilda från omkringliggande havsbotten och är därmed klassade som naturtypen *rev* (1170). Här finns förutsättningar för blåstång samt andra fastsittande alger och bentiska (bottenlevande) djur. Naturtyperna *stora vikar och sund*, *blottade sand- och lerbottnar* samt *rev* är hotade (sårbara) naturtyper enligt Helcoms rödlista över biotoper, habitat och biotopkomplex. *Vikar och sund* samt *blottade sand- och lerbottnar* bedömdes ha otillfredsställande status i Östersjön vid Sveriges senaste rapportering till EU (2020). I samma rapportering bedömdes naturtypen *rev* ha dålig status i Östersjön.

Större delen av Valjevikens mjukbotten täcks av en artrik vegetation som domineras av kärlväxter. Borstnate, skruvnating och hårsärv förekommer i nästan hela viken. Stora ytor med ålgräs (sårbar) förekommer framför allt lite längre ut från land och lite djupare än de andra kärlväxterna. Mindre inslag av hornsärv, axslinga och ålnate återfinns. Även kransalger och makroalger som frilevande blåstång, sudare, östersjösallat och havssallater/tarmalger förekommer. Den rödlistade (nära hotad), och för Östersjön endemiska, kransalgsarten raggsträfsse har påträffats intill Vällholmens östra del.

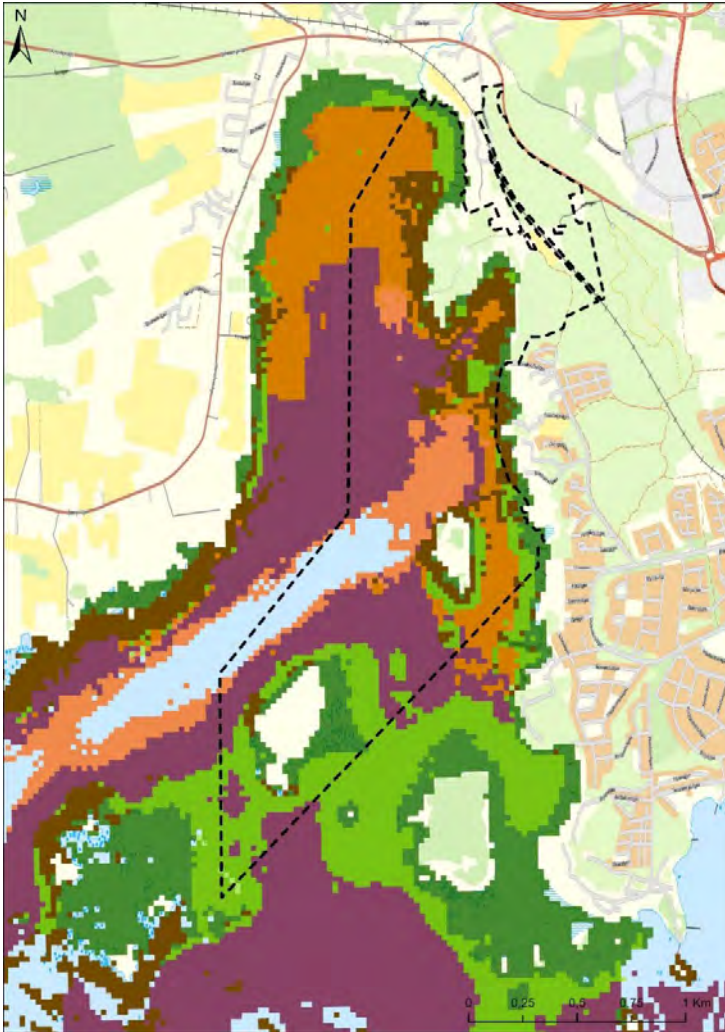
Växtsamhället i Valjevikens hårbottenmiljöer domineras av fastsittande blåstång och inslag av kräkel. Enligt modelleringar har blåstången minst 25% täckningsgrad på vissa lokaler vilket omskapar kala klippor till frodiga undervattensskogar som ger substrat för andra alger. Inventeringar visar att även andra växtarter som borstnate, ålgräs och olika kransalgsarter överstiger 25% täckningsgrad på vissa lokaler. Figur 12 visar en modellering av ett urval av marina naturvärden med höga förekomster inom reservatet: borstnate, skruvnating, hårsärv, ålgräs och blåstång.

Figur 11. Friskt blåstångssamhälle på hårbotten.
Foto: Ulf Lindahl/länsstyrelsen.

Naturresevatets växtsamhällen bildar tredimensionella strukturer som nyttjas som skydd, födosöksområden och rekryteringsområden för många fiskarter och andra marina organismer. Kärlväxtängar, ålgräsängar, kransalgsängar, kräkel samt frilevande och fastsittande blåstång är nyckelbiotoper och/eller nyckelarter i Östersjön. Genom att skydda och gynna nyckelarter och nyckelbiotoper skapas gynnsamma förhållanden för en mängd andra arter. Många hotade arter är beroende av de levnadsförhållanden som enskilda nyckelarter och nyckelbiotoper skapar.

De marina växtsamhällena bidrar även till viktiga ekosystemtjänster, som bland annat lindrar akuta hot från klimatförändringar och ökad mänsklig påverkan i kustzonerna.

Figur 12. Marina naturvärden med höga förekomster inom och omkring naturresevatet (resevatetsgräns svartstreckad linje):

Kärlväxter

- borstnate (>25% täckningsgrad, ljusgrön)
- hårsärv (orange)
- skruvnating (ljusgrön)
- ålgräs (>10% täckningsgrad, lila)

Makroalger

- blåstång (>25% täckningsgrad, brun)

© Länsstyrelsen Blekinge © Havs- och Vattenmyndigheten
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Till exempel fungerar täta vegetationsbottnar som en naturlig kol- och näringsränna och som skydd mot erosion vid kusten, vilket även förbättrar vattenkvalitet och siktdjup. Även strandängarna fungerar som en naturlig kolsänka och har en betydande ekologisk funktion i form av vattenrening och vattenreglering. Den vattenreglerande funktionen leder till minskad risk för översvämningar i kringliggande områden samt ökad motståndskraft mot torka.

Inom naturresevatets marina områden finns utpekade preciserade bevarandevärden (enligt Ramverket för marint områdesskydd) såsom vikar och sund, rev, blottade sand- och lerbottnar, ängar av kransalger samt ålgräs och andra kärlväxter, frilevande blåstång, platser med raggsträfs, stora perenna brunalger, rekryteringsområden för kustlevande rovfisk, häckningsplatser för ejder, östersjösilltrut och gråtrut samt övervintringsområden för salskrake. Modellerade data och observationer stöder även förekomsten av de preciserade bevarandevärdena rekryteringsområden för sill, sik och plattfisk.

2.2.4 Djurliv

Fågellivet är väldigt rikt i området med dess kust- och skärgårdsmiljö. Arter som ingår i EU:s fågeldirektiv är vitkindad gås, salskrake, skärfläcka, kentsk tärna, vigg, silvertärna och småtärna. Vällholmen utgör en av västra Blekinges viktigaste häckningsplatser för en rad kustfåglar. Här finns en stor andel av de häckande paren av vitkindad gås, ejder, gråtrut och silltrut i länets västra halva. Absolut störst förekomst har gråtrut med uppemot 350 häckande par. Bland dessa häckar oftast några par vardera av silltrut, fiskmås och skrattmås.

Flera arter simänder finns här, med många häckande par av snatterand och gräsand. Det finns även en stor population med ejder (år 2013 räknades här 137 bon). Även skedand och bergand har häckat på Vällholmen i sen tid. På öns betade gräsmarker häckar några par vardera av vadarna skärfläcka, rödbena, strandskata, tofsvipa och större strandpipare, arter som är hävdgynnade. Även flera arter tärnor och samtliga av våra vita tärnor har konstaterats häcka på ön. Bobyggande storskarvar har observerats på ön. Vattnen kring ön nyttjas dessutom som övervintringsplats för stora mängder dykänder vintertid.

Vällholmen har en av de största häckningskolonierna av vitkindad gås i länet. Uppskattat antal par har under senare år de flesta åren legat kring 30 par men med 107 bon noterade 2013. Som jämförelse fanns här endast cirka 5 häckande par år 2003. Arten föredrar låga, trädfattiga öar med utbredda betesmarker och strandängar både under häckningen och flyttningen. Födan består av växter, främst olika gräs, som betas på land.

Kentsk tärna är, förutom att den ingår i EU:s fågeldirektiv, rödlistad (nära hotad). På Vällholmen fanns 1982 en koloni med 50 häckande par. Sedan dess har häckning inte konstaterats på ön utan kolonin har alternerat mellan ett par andra öar i närområdet. Arten är beroende av störningsfria häckningsplatser, främst på mindre öar, men även på större sandrevlar och liknande. Den väljer ofta boplats tillsammans med skrattmås. Arten häckar uteslutande i kolonier men kan etablera sig i enstaka par på små öar. För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria miljöer, framför allt så mink och räv hindras från att nå häckningsplatserna. Födosöket sker ofta på djupare vatten än andra tärnor.

Skärfläcka är en i stort sett årlig häckfågel på Vällholmen, som är en av få lokaler där arten regelbundet häckar i länet. Boet placeras på mycket låga, betade strandängar, i tuviga stränder, i tångvallar eller på sandrevlar. Den kräver tillgång till skyddade, grunda strandlaguner och stränder och är under häckningen känslig för störning av både

Figur13. Skärfläckor häckar i stort sett årligen på Vällholmen. Foto: Robert Ekholm/Länsstyrelsen.

Figur14. Silvertärna i flykt. Foto: Robert Ekholm/
Länsstyrelsen.

människor och predatorer. Det finns även risk att betesdjur trampar sönder bon och skadar fåglar. Därför ska eventuellt betespåsläpp ske när häckningen är avslutad.

Silvertärnan häckar på Vällholmen med några få par årligen. År 2013 rapporterades fyra par på ön. Vid häckning utnyttjas vegetationsfattiga områden på öar och uddar där boet placeras öppet, direkt på marken, oftast i grus eller i låg vegetation.

Salskraken övervintrar årligen med större flockar i Valjeviken

och ofta ses här mellan 200 och 300 exemplar under vintern. Dessa flockar besöker regelbundet vattnen kring Vällholmen.

Vigg förekommer hela året i Blekinge. Vintertid ses stora flockar med vigg i både Sölvesborgsviken och Valjeviken med noterade vinterflockar på upp till 4 500 fåglar. Flockarna nyttjar de grunda bottarna kring öar som Vällholmen för födosök. Arten häckar dessutom med något eller några få par i området. År 2015 påträffades två bon på ön.

Småtärna är, förutom att den ingår i EU:s fågeldirektiv, rödlistad (nära hotad). Arten ses regelbundet i och i anslutning till området men häckar med största sannolikt inte regelbundet på ön.

Figur 5. Ejderägg i boet som placerats i fjolårsvass, här på Prästholmen.

Vällholmen är en av de viktigaste häckplatserna för ejder i västra Blekinge. År 2013 räknades här 137 bon och vid ett senare datum 20 bon och dessutom nio kullar. Ön utgör fortfarande ett starkt fäste för arten som har minskat kraftigt längs stora delar av kusten.

Figur 16. Ruvande ejder. Foto: Länsstyrelsen.

Häckningsplatserna utgörs främst av små, trädlösa öar men bon placeras även vid stranden på större öar. Bona placeras gärna under tuvor och låga buskar. Födan utgörs främst av bentiska (bottenlevande) skaldjur men även kräftdjur och andra ryggradslösa djur. Honan drygar under häckningen ut födan med alger. Även på Prästholmen häckar fåglar, som exempelvis ejder, och även på de större skären kan fåglar häcka.

Valjevikens revmiljöer och växtsamhällen skapar tredimensionella strukturerna som ger skydd samt fungerar som viktiga lek- och uppväxtmiljöer för många fiskarter, som exempelvis abborre (nyckelart för Östersjön), gädda (nyckelart för Östersjön), mört och sill (nyckelart för Östersjön). Naturreservatets långgrundna sandiga bottnar, norr om Prästholmen, längs östra delen av reservatet, bedöms även kunna fungera som lek- och uppväxtmiljöer för havslekande sik. Siken är listad i EU's Art- och habitatdirektiv och är rödlistad (starkt hotad) i Östersjön enligt Helcom. Valjevikens funktion som rekryteringsområde för sik är för närvarande osäker men stöds av intervjustudien FINFO 2011:3 *Kartläggning av lek- och uppväxtmiljöer för kommersiella fiskarter längs den svenska ostkusten*. Sik hittades även i nätprovfisket som utfördes 2015 vilket visar att arten förekommer i området. Det är av stor vikt att skydda möjliga lek- och uppväxtmiljöer för arten eftersom havslekande sik har en mycket besvärlig situation i Östersjön.

Även andra fiskarter har påträffats i utförda nätprovfisken i Valjeviken som benlöja, id, sarv, skarpsill och torsk. Torsk räknas, liksom gädda, abborre och sill, vara en nyckelart av fisk i Östersjön. Torskbeståndets tillstånd i Östersjön bedöms som mycket dåligt. Både biomassan och tillväxten minskar, och fiskarnas kondition och hälsotillstånd är dåligt. Torsken är rödlistad (sårbar) enligt både nationella rödlistan och Helcom. Enligt bedömning inom havsmiljödirektivet indikator uppnår inte torsken god miljöstatus.

Figur 6. Juvenila gäddor, under yngelprovtagning.
Foto: Anothai Ekelund/Länsstyrelsen.

Figur 78. Juvenil plattfisk påträffad vid Vållholmen, under provtagning. Foto: Anothai Ekelund/Länsstyrelsen.

De blottade sand- och lerbottenarna vid Vållholmen har förutsättningar för en särskilt rik bottenfauna som grävande maskar, musslor, kräftdjur och snäckor. Denna typ av miljö är viktig som uppväxtområde för plattfisk. Hur viktigt just detta område är för plattfisk är inte vidare undersökt, men yngel av plattfisk har observerats vid Vållholmen. Dock observerades inga plattfiskar i nätprovfisket som utfördes 2015.

Mycket är fortfarande okänt beträffande Valjevicens marina djurliv. Enligt modellerade data från Marmoni finns det förutsättningar för förekomst av bottenfauna, som blötdjur (exempelvis östersjömussla, hjärnmusslor och tusensnäckor), kräftdjur (exempelvis slammärla, sötvattensgråsuggor, maskar (exempelvis snabelsäckmaskar, fåborstmaskar och bakborstig rovmask) och fjädermygglarver, vilket indikerar friska botten och strukturer med höga naturvärden och hög ekologisk funktion.

2.2.5 Inventeringar

Inventeringar av marina miljöer

Fiskrekrytering och vegetation har undersökts årligen i Valjeviken mellan 2010–2022. Från och med 2014 har undersökningen genomförts inom ramen för den regionala miljöövervakningen med 16 provtagningspunkter. Av dessa 16 punkter ligger 11 inom naturreservatets avgränsning. Från och med 2022 utförs övervakningen vart annat år (jämma år) i Valjeviken. Samma typ av undersökning görs även på 17 andra lokaler längs Blekingekusten. Fram till och med 2014 var rekryteringen av gäddyngel i Valjeviken mycket god jämfört med andra lokaler i Blekinge och även ur ett nationellt perspektiv. Rekryteringen har därefter minskat kraftigt, för att under senare år ha upphört helt. I stället har mängden storspigg ökat kraftigt. Valjeviken utmärker sig även genom att rekryteringen av abborre tycks vara obefintlig under de år som viken har undersökts.

En inventering av eventuell förekomst av yngel från havslekande sik genomfördes 2013 i Valjeviken. Syftet var att undersöka om Valjeviken är ett betydelsefullt område för sik. Inga yngel påträffades i inventeringen, men det går inte att dra slutsatsen att sik inte finns i området.

Under 2015 genomfördes ett nätprovfiske i hela Valjeviken på uppdrag av länsstyrelsen med syfte att kartlägga fisksamhället. Resultaten visade att fisksamhället dominerades av mört och abborre. Förekomsten av vuxna individer av abborre är positiv, eftersom yngel av abborre är sällsynt i den regionala miljöövervakningen av fiskrekrytering som nämns ovan. Valjeviken är enligt provfisket ett gynnsamt område för rovfiskar som gädda och abborre, då området har god tillgång på bytesfisk.

Vållholmen inventerades 2020 inför den pågående (2024) revideringen av fågelskyddet.

2.3 Historisk samt nuvarande mark- och vattenanvändning

2.3.1 Det historiska landskapet

På norra delen av Prästholmen finns en fornlämning (RAÄ-nummer: Sölvesborg 31:1) bestående av stensättning som är en förhistorisk gravanläggning. Stensättningen är kvadratisk och stenfylld.

Markerna inom utökningen av naturreservatet har en historik som åker och betesmark. Området som nu har ädellövskog användes under 1700-talets andra hälft som åkermark. Det visar en ”avmättnings och rågångskarta 1771” för Valjö nr 1 i Sölvesborgs socken. Häradskartan från 1915 (skötselplanbilaga 5) visar att i början av 1900-talet hade samma område lite ängsmark och var för övrigt lövskogbevuxet. På Häradskartan markeras öarna som öppna utan träd. Ortofoto från 1960 visar öppen mark på öarna, och med enstaka spridda buskar eller mindre träd på Prästholmen. I bilaga 6 kan 1960-talets ortofoto jämföras med dagens.

2.3.2 Nuvarande mark- och vattenanvändning

På landområdena inom utökningen av naturreservatet är det idag ädellövskog på den lilla delen på fastlandet. Öarna räknas till betesmark. På Prästholmen, som sedan lång tid tillbaka varit beteshävdad, har det skett igenväxning efter att hävden upphört. Även Vällholmen har lång tradition som betesholme, men har inte beteshävdats av kor eller får på många år. Däremot har intensivt gåsbete gjort att ön ändå inte vuxit igen.

Valjeviken är ett populärt och välbesökt område med ett tätortsnära och lättillgängligt läge. Reservatsgränsen på fastlandet i sydost ligger endast 20 meter från närmaste bostadsbebyggelse tillhörande Sölvesborg och inte långt (cirka 100 meter) från Valjevikens rehabiliteringscenter.

Till fots eller med cykel kan man här komma till reservatet längs stigar söderifrån. ”Hälsans stig” leder genom skogen till Valje herrgård. Sölvesborgsleden, en asfalterad gång- och cykelväg, passerar genom den ursprungliga delen av reservatet. Längs stranden vid campingen längst in i Valjeviken finns ett flertal bryggor av olika modell. Det förekommer båttrafik med mindre fritidsbåtar i Valjeviken. Det bedrivs en hel del sportfiske i området. Möjlighet till bad och fiske finns inom reservatet.

Figur 19. Sportfiske från båt i Valjeviken.

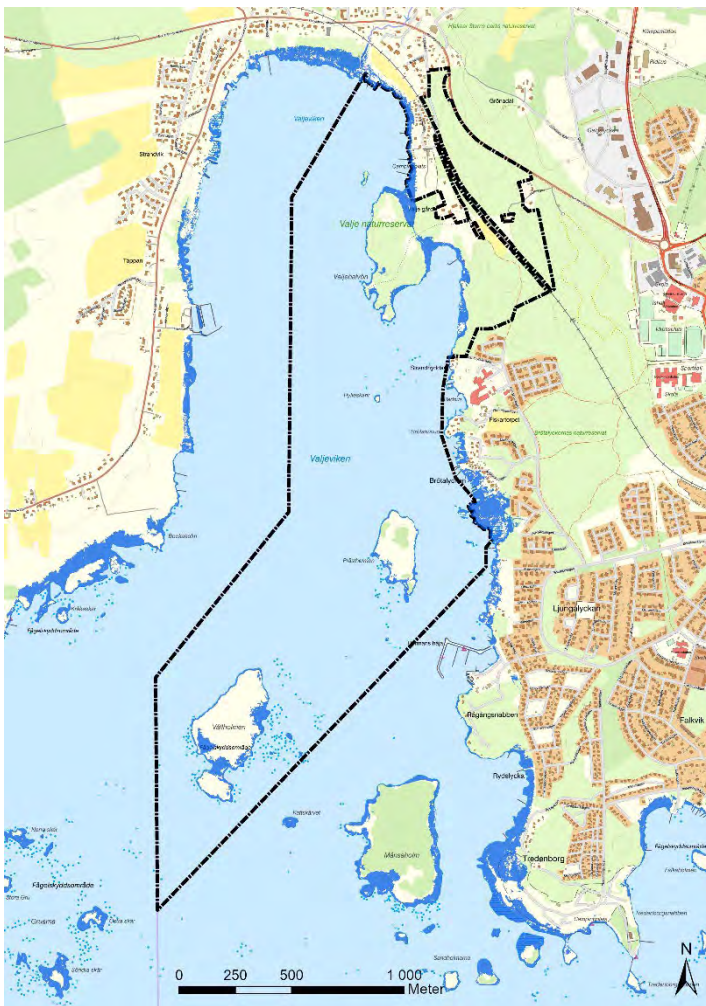
I den utökade delen av naturreservatet finns ett område som ingår i EU:s ekologiska nätverk Natura 2000 enligt Art- och habitatdirektivet, SE0410044 Vällholmen. Ön Vällholmen omfattas av fågelskydd som sträcker sig 50 meter ut i vattnet med beträdnadsförbud under perioden 1 april – 15 juli. Naturreservatet är beläget inom område av riksintresse för såväl naturvård (NK2. Valjeviken-Sölvesborgsviken) som friluftsliv

(FK1. Valjeviken-Ryssberget-Halen-Raslången). En del av reservatet berör ett riksintresse, Högexploaterad kust. Naturreseptatet förvaltas av Länsstyrelsen Blekinge. Ett jaktlag har arrende på den mindre delen med skog på fastlandet.

2.4 Klimatpåverkan

2.4.1 Klimatförändringar och klimatscenarier

De pågående klimatförändringarna innebär att torra och värmeböljor kommer att bli allt vanligare. Under referensperioden 1971–2000 var antalet *högssommardygn* per år för Blekinge län 13,4 enligt SMHI. Om klimatet utvecklas enligt utsläppsscenario RCP 8,5 kommer antalet högssommardygn att öka med ytterligare 21,8 dygn för perioden 2041–2070 jämfört med referensperioden. En längre period utan nederbörd kan leda till allvarlig torra.

Figur20. Prognoskarta för havsnivåer i Valjeviken. Mörkblå ytor är beräknad ökad medelvattennivå år 2100 för scenario SSP5-8,5 och ökat medelvattenstånd med 88 cm.

© Länsstyrelsen Blekinge © Lantmäteriet Geodatasamverkan.

Klimatscenarierna visar tydligt att *vegetationsperiodens* längd ökar och att den kommer att fortsätta öka i framtiden, vilket kan påverka reservatets artsammansättning. Idag är vegetationsperioden i Blekinge 211 dagar, men i ett framtida klimat (år 2041–2070) beräknas den öka med 64 dygn (RCP 8,5). En förlängd vegetationsperiod kan delvis ge positiva effekter. Gamla träd får en bättre tillväxt och kan klara insekts- och svampsjukdomar bättre. En längre vegetationsperiod ger dock mer avdunstning från vegetationen, vilket i sig bidrar till vattenbrist under sommarhalvåret, då avdunstningen bedöms bli större än nederbörden. Behovet av vegetationsröjningar kommer också att öka. Avsaknad av frost under vintern och en varmare och fuktigare vintertemperatur bedöms gynna skadegörare, invasiva främmande arter och sjukdomar. Ett varmare klimat innebär också att arter i behov av vintertvila får svårare att klara sig.

2.4.2 Havsnivåförändringar

Temperaturökningen i atmosfären leder till stigande havsnivåer. I takt med att havet stiger kommer *medelvattenståndet* att öka, eftersom havsnivån stiger snabbare än landhöjningen. Under perioden 1995–2014 var medelvattenståndet i Sölvesborgs kommun 14 cm (RH2000), men till år 2050 förväntas det stiga 37 cm (sannolikt intervall 28 till 46 cm) för scenario SSP2-4,5 och 38 cm (29 till 49 cm) för scenario SSP5-8,5, enligt SMHI. Havsnivåhöjningen kommer sedan att fortsätta. År 2100 beräknas havsnivån ha stigit 67 cm (50 till 90 cm) för scenario SSP2-4,5 och 88 cm (64 till 119 cm) för scenario SSP5-8,5 i Sölvesborgs kommun. Ökat medelvattenstånd med 88 cm i Valjeviken skulle innebära att strandängarna på öarna i Valjeviken översvämmas (se figur 20). Utöver höjningar av medelvattenstånden kommer även högvattensituationer uppkomma på grund av mer tillfälliga vädersituationer.

Klimatförändringarna kommer, förutom förhöjda vattentemperaturer, även leda till minskad saliniteten (salthalt) i havet, vilket innebär att utbredningen av marina arter kommer minska eller helt försvinna i många havsområden.

2.4.3 Vilda kulturväxtsläktingar (*Crop Wild Relatives*)

Vilda kulturväxtsläktingar (*Crop Wild Relatives*, förkortat CWR på engelska) är vilda växtarter som är nära besläktade med odlade grödor, som olika spannmål, grönsaker, frukt eller foderväxter. Många moderna grödor saknar den genetiska mångfald som finns hos deras vilda släktingar och många egenskaper har också försvunnit i förädlingsprocesserna. De vilda växterna kan tåla köld, översvämningar eller torka bättre, ha olika sorters resistens mot skadedjur och sjukdomar, eller vara bättre anpassade till säsongsmässiga skillnaderna, som exempelvis dagsljusets varierande längd här i Norden. Dessa naturligt förekommande egenskaper kan vara avgörande för att kunna utveckla nya grödor anpassade till framtida utmaningar, såsom klimatförändringar.

Många vilda kulturväxtsläktingar är vanliga arter idag, men blir samtidigt alltmer hotade i naturen. Eftersom de har anpassat sig till det geografiska område där de växer är det viktigt att bevara dem i sin naturliga miljö (*in situ*-bevarande). För att så snabbt som möjligt kunna upptäcka negativa förändringar behöver såväl arterna som deras habitat övervakas. Naturreservat kan spela en viktig roll här. NordGen, som driver ett projekt gällande vilda kulturväxtsläktingar i Norden, har tagit fram nationella listor med prioriterade arter. Vilda kulturväxtsläktingar är inte inventerade i Valje i dagsläget.

2.4 Källförteckning

Litteratur, rapporter, inventeringar, underlagsmaterial, mm

- Ljungberg P. 2015. Nätprovfiske i Valjeviken – Undersökningar 2015 för Länsstyrelsen i Blekinge län. Länsstyrelsen i Blekinge län, Rapport 2015:20
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 1991. *Beslut 1991-03-22 om bildande av Naturreservatet Valje i Söl-vesborgs kommun.*
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 2019. *Skötselplan för Naturreservatet Valje i Sölvesborgs kommun.*
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 2017. *Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0410062 Valje, Söl-vesborgs kommun.*
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 2017. *Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0410044 Vällholmen, Sölvesborgs kommun.*
- Länsstyrelsen Blekinge 2020. Olsson Mats & Wollgast Johan 2020. Fågelinventering på Vällholmen.
- SGU 2018: Berggrund 1:50 K – databas
- SGU 2018: Jordarter 1:100 K-1:250 K – databas

Internetkällor

- Artdatabanken. 2013. Artfakta. <https://artfakta.se/artinformation>. Hämtat 2023-09-11.
- Artportalen. 2023. <https://www.artportalen.se/>. Hämtat 2023-10-18.
- Lantmäteriet. 2023. Historiska kartor. Lantmäterimyndigheternas arkiv. Sölvesborgs socken, Valjö nr 1, rågångsåtgärd 1753, akt nr 10-SÖJ-1. <https://historiskakartor.lantmateriet.se/>
- Lantmäteriet. 2023. Historiska kartor. Rikets allmänna kartverks arkiv. Häradsekonomiska kartan, 1915-19, Årup J112 4 14. <https://historiskakartor.lantmateriet.se/> Hämtat 2023-09-01.
- Riksantikvarieämbetet. 2023. Fornsök. <https://app.raa.se/open/fornsok/> Hämtat 2023-09-01.
- FINFO 2011:3 Kartläggning av lekområden för kommersiella fiskarter längs den svenska ostkusten - Publikationer - Data, kartor och rapporter - Havs- och vattenmyndigheten (havochvatten.se)
- Marin inventering och modellering i Blekinge län och Hanöbukten | Länsstyrelsen Blekinge (lansstyrelsen.se)
- Ramverk för marint områdesskydd - Skyddade områden - Havs- och vattenmyndigheten (havochvatten.se)
- NordGen. 2024. Vilda kulturarvssläktingar. <https://www.nordgen.org/projekts/vilda-kulturvaxtslaktingar/>
- SMHI. 2024. Framtida medelvattenstånd, Ronneby kommun. <https://www.smhi.se/klimat/stigande-havsniwaer/framtida-medelvattenstand-1.165493> Hämtat 2024-02-26.
- VISS (Vatteninformationssystem Sverige). 2024. Vattenförekomst Valjeviken <https://viss.lansstyrelsen.se/>
- VISS (Vatteninformationssystem Sverige). 2024. Maringeografisk region Södra Östersjön <https://viss.lansstyrelsen.se/>

3 Planerad markanvändning och skötsel

Syftet med skötselplanen är att få en långsiktig och sammanhållen skötsel för området som gynnar natur- och friluftlivsvärden. Planen är vägledande och inte juridiskt bindande. Möjligheterna att genomföra planerade åtgärder är beroende av tillgängliga ekonomiska resurser för skötsel av länets naturreservat.

3.1 Övergripande mål för skötseln

Målet med naturreservatets skötsel är att bevara, främja, vidareutveckla, bitvis återställa och vid behov restaurera områdets biologiska och ekologiska värden knutna främst till värdefulla naturmiljöer i och invid en grund havsvik, med terrestra miljöer såsom ädellövskog, små öar och skär med öppna havsstrandängar och silikatgräsmarker samt marina miljöer med vegetationsrika mjukbottnar, rev och andra hårbottnar, och att utveckla förekommande naturtyper och livsmiljöer. Området ska hysa gynnsamma livsmiljöer för dess arter av fåglar, insekter, fiskar, växter, kryptogamer och andra organismer knutna till områdets skogsmiljö, kust- och skärgårdsmiljöer samt marina miljöer. Reservatet ska vara tillgängligt för allmänheten och ett attraktivt besöksmål.

3.2 Generella riktlinjer

Vid skötselåtgärder ska värdefulla element för växt- och djurlivet sparas, såsom grova träd, senvuxna träd, hålträd, boträd, stående döda och döende träd, vindfällan och lågor såväl på land som i vatten. Det gäller också blommande buskar så länge de inte utgör igenväxningsvegetation. Flerskiktade och heterogena bryn eftersträvas mot öppna områden, framför allt nära havet. Främmande trädslag och buskarter tas bort. Vid nedtagande av träd och buskar bör grenar, toppar och klenved av ek, bok och andra ädellövträd, liksom av hassel, i största möjliga mån lämnas kvar i högar på solexponerade platser, helst i sydvända bryn. Åtgärden gynnar flera ovanliga skalbaggar som länen i sydöstra Sverige har ett stort ansvar för att bevara. Död ved av lövträd ska i stor utsträckning lämnas orörd där den står eller faller. Död ved kan också samlas i mindre högar som faunadepåer.

Alla skötselåtgärder inom reservatet, till exempel nedtagande och uttransport av träd och ris ska ske vid en tidpunkt och på sådant sätt att skador på mark och vatten undviks, samt störning av vedinsekters reproduktion och påverkan på växt- och djurliv i övrigt minimeras. Färskt lövvirke och tall som ska flisas eller borttransporteras får inte lagras i naturreservatet under vedinsekternas huvudsakligaste flygtid (perioden april-juli). Lövveden attraherar vedinsekter från långa avstånd och flisas den eller forslas bort förstörs fortplantningsbiotopen. Övertäckning med fångstved ovanpå kan vara en fungerande metod om virket behöver lagras i reservatet. Metoden bör om möjligt även tillämpas vid eventuell lagring i närheten av naturreservatet.

Röjning av befintliga vägar som gränsar till reservatet får ske. Markerade stigar och vandringsleder ska vara framkomliga och trädskiktet intill dessa ska ses över regelbundet. Döda eller döende träd tas åt sidan om de kan utgöra fara för allmänheten. Träd som fallit eller hotar falla ned över stigar, stängsel, byggnader, kulturhistoriska lämningar eller tomtmarker får fällas, kapas, flyttas och lämnas kvar på lämplig plats inom naturreservatet. Kan fara undanröjas genom att träden beskärs eller toppkapas, ska de inte tas ner. Om möjligt görs högstubbar av träden. Död ved som ligger olämpligt eller i för

stora mängder på en plats får flyttas till andra delar av naturreservatet. Strandstädning ska göras vid behov.

Kulturhistoriska lämningar, som exempelvis fornlämning i form av stensättning och övriga kulturhistoriska lämningar som stenmurar ska bevaras, hållas fria från inträngande vegetation och om möjligt synliggöras. Stenar som fallit ner från stenmurar och husgrunder läggs tillbaka. Ny sten får inte läggas på kulturhistoriska lämningar, om det inte görs i syfte att restaurera objektet. Vid eventuell restaurering får inte objektets ursprungliga karaktär ändras, genom att exempelvis göra om en enkelmur till en dubbelmur eller väsentligt ändra höjd på den. Kulturlämningar får inte skadas enligt föreskrifterna i Kulturmiljölagen (1988:950).

Invasiva främmande arter som finns inom naturreservatet och som utgör ett hot mot naturreservatets bevarandevärden ska kontrolleras och bekämpas på lämpligt sätt, exempelvis upp- eller nedgrävning samt täckning med markduk eller liknande. Detta gäller samtliga skötselområden inom reservatet och omfattar berörda arter såväl på land som i vatten. Bekämpning och övervakning ska ske så att de invasiva främmande arterna inte återkommer genom reproduktion eller nyetablering. Vid planering av åtgärder inom naturreservatet ska förebyggande åtgärder vidtas för att förhindra oavsiktlig spridning av främmande invasiva arter till reservatet, via exempelvis maskiner eller andra redskap. Vid förekomst av invasiva främmande arter ska samtliga maskiner som arbetar i vatten eller inom andra områden i reservatet rengöras noga både före och efter utförda åtgärder i reservatet för att undvika spridning av dessa arter. Om förekomst av invasiva främmande arter, sjukdomar eller angrepp på naturvärden blir ett problem inom naturreservatet, ska detta hanteras och bekämpas på lämpligt sätt utifrån rådande lagstiftning, kunskapsläge och erfarenheter. Vid bekämpningsåtgärder ska största möjliga hänsyn tas till områdets bevarandevärden och inte fler åtgärder vidtas än vad som är nödvändiga. Åtgärderna får inte hota naturreservatets syfte.

Bevarande av genetiskt lokala varianter av arter är viktigt i bevarandet av biologisk mångfald. Om det av naturvårdsskäl behöver planteras in organismer i naturreservatet ska lokalt genmaterial i första hand användas. Genmaterial av främmande proveniens får endast användas om det är av stor vikt ur naturvärdessynpunkt att återinplantering sker och det inte finns möjlighet att producera lokalt genmaterial.

Hot och negativ påverkan

Konkreta (nu pågående) *hot* mot naturreservatets prioriterade bevarandevärden, som kan påverkas inom ramen för naturreservatets föreskrifter och skötsel, är i terrestra miljöer (de som berör särskilda skötselområden nämns även under respektive skötselområde):

- utebliven eller otillräcklig förnygring av ädellövträd, främst ek,
- förekomst av invasiva främmande arter, såsom strandkotula,
- igenväxning i ädellövskogsmiljöer som har ljus- och värmekrävande arter samt igenväxning av betade och på annat sätt hävdade marker, med värdefull hävdgynnad flora och fauna,
- brist på döda träd och döende ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier,
- ökad ansamling av ilandfluten tång eller andra alger på stränder med värdefull flora.

Konkreta hot för häckande fåglar är:

- upphörande betesdrift, vilket bland annat leder dels till att kortbetade strandängar och silikatgräsmarker växer igen,
- bete vid fel tidpunkt som kan störa häckningar av vissa fågelarter.

Konkreta hot i naturreservatets marina miljöer är:

- lokal bottenstörning på grund av fritidsbåtar och båtliv (inkluderar vattenskoter och annan vattensport) samt olika typer av sjöfart, som yrkestrafik.

Möjliga (potentiella) hot, som inte är aktuella idag, men som kan hota naturreservatets prioriterade bevarandevärden om de uppstår (eller om åtgärder utförs på felaktigt sätt) och som man därför behöver vara uppmärksam på i terrestra miljöer exempelvis:

- bortplockande av död ved (till exempel för att elda med på grillplatser),
- spridning och angrepp av *Phytophthora*-arter som angriper framför allt bok,

Ytterligare potentiella hot, som inte kan påverkas inom ramen för naturreservatets föreskrifter eller skötsel, är klimatförändringar.

Potentiella hot i naturreservatets marina miljöer är:

- ökad båttrafik och friluftsliv/besökstryck,
- ensidigt eller för intensivt fiske,
- vissa fiskemetoder (nätfiske) som kan drabba dykande sjöfåglar,
- spridning och konkurrens av främmande arter, som svartmunnad smörbult,
- påverkan på fiskpopulationer på grund av predation av skarv.

Ytterligare konkreta eller potentiella hot, som dock inte kan påverkas inom ramen för naturreservatets föreskrifter eller skötsel, är exempelvis havsnivåhöjning, förhöjd vattentemperatur, minskad salinitet, havsförsurning, onaturlig grumling i vattnet på grund av aktiviteter/åtgärder utanför naturreservatet och utifrån kommande utsläpp av näringsämnen, olja eller andra förorenade ämnen samt marint makro- och mikrokräp.

Figur 21. Vållholmen omges av steniga stränder och ön är så låglänt att den nätt och jämnt sticker upp ur havet.

3.3 Indelning i skötselområden

Den utvidgade delen av naturreservatet har delats in i tre skötselområden som i vissa fall delats in i delområden. Avgränsningen av skötselområdena framgår av skötselplanbilaga 8. Flera spridda ytor kan tillhöra samma skötselområde.

Skötselområde 1. Skog med begränsad skötsel

Skötselområde 2. Betesmark

Skötselområde 5. Marina områden

3.4 Mål och åtgärder för skötselområden

3.4.1 Skötselområde 1: Skog med begränsad skötsel

Areal: 1,4 hektar *näringsrik bokskog* (9130)

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av ett mindre område med ädellövskog intill kusten. Under 1700-talets andra hälft användes området som åkermark. I början av 1900-talet var där lite ängsmark och för övrigt lövskogbevuxet. Ett djupt dike rinner från öster ut i viken, genom reservatet den sista biten.

Skogen tillhör naturtypen *näringsrik bokskog* (9130). Förutom bok förekommer träslag som ek, lönn, även sykomorlönn, och björk bland annat. Äldre grova träd av ek och bok samt någon björk förekommer främst i västra delen utmed stigen och kusten. Det finns yngre träd av samma arter. Al växer nära stranden. Dessutom är inslaget av lönn stort,

Figur 22. Här ses grova såväl bokar som ekar tillsammans med yngre träd och buskar i ädellövskogen.

som uppslag i gläntor och undervegetation. Tillgången på död ved är relativt dålig. I fältskiktet växer bitvis vitsippor, myskmadra, skogsbingel, hallon och buskstjärnblomma med flera, bitvis är det mer artfattigt.

Marken ligger några meter över havsytan, som högst 5 meter över havet. Närmast stranden sluttar marken ner till strandlinjen där det finns en smal strandremsa som övergår i vass och annan strandväxtlighet.

Bevarandemål

Det övergripande målet är att bevara och vidareutveckla områdets olikåldriga ädellövskog, med höga naturvärden och därtill naturligt förekommande biologiska mångfald.

Inom skötselområdet ska det finnas 1,4 hektar *näringsrik bokskog*. Bok ska vara dominerande trädslag, med inslag av andra ädellövträd som ek, och lönn. Det ska finnas gamla träd och förnygring av nya träd som efterträdare till bok och andra ädellövträd. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Skogarna ska uppvisa spår efter naturliga störningar. Det ska finnas gamla träd med grov bark, skador, håligheter eller mulm. Det ska finnas rikligt med död ved i olika dimensioner, såväl stående som liggande i olika nedbrytningsstadier, inklusive levande träd med döda träddeklar. Gran eller främmande trädslag ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området.

I fältskiktet ska typiska arter som gulsippa, myskmadra och skogsbingel finnas i livskraftiga bestånd.

Figur 23. Myskmadra efter blomning.

Hot

Ett konkret hot mot naturvärden i skötselområdet är utebliven eller otillräcklig förnygring av ädellövträd, främst ek. Ett annat hot är konkurrens från gran, sykomorlönn eller andra för området främmande trädslag. Igenväxning i ädellövskogsmiljöer som har ljus- och värmekrävande arter är ett hot, liksom brist på döda träd och döende ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier.

Skötselåtgärder

- Skogen ska huvudsakligen utvecklas genom intern beståndsdynamik.
- Punktinsatser i träd- och buskskikt för att uppnå bevarandemålen, exempelvis friställning av naturvärdesträd eller luckhuggning för att gynna förnygring av ädellöv.
- Död ved av lövträd lämnas i stor utsträckning orörd där den står eller faller, så länge den inte utgör fara eller skapar allvarlig olägenhet. Om den utgör fara får den tas ner eller flyttas till lämplig plats inom reservatet,
- Åtgärder görs vid behov för att öka inslaget av död ved.
- Röjning av vassområden vid behov.

Behov av inventeringar

En inventering behöver göras av områdets insektsfauna, med särskilt fokus på vedlevande skalbaggar, för att få en aktuell bild av områdets skyddsvärda insektsfauna.

3.4.2 Skötselområde 2: Betesmark

Areal: 15 hektar, varav:

Delområde 2a: Prästholmen, gräsmark med röjningsbehov, 5 hektar

Delområde 2a: Vållholmen, öppen fågelskyddsö med gräsmark 11,6 hektar

Delområde 2b: små skär, 0,3 hektar

Naturtyper inom skötselområdet:

Silikatgräsmarker (6270)*, 13 hektar

Strandängar vid Östersjön (1630), 3,4 hektar

Skär i Östersjön (1620), 0,3 ha

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av två större öar och några mindre skär i Valjeviken. I början av 1900-talet markeras öarna som öppna utan träd på Häradskartan. Ortofotot från 1960 visar öppen mark på öarna, och med enstaka spridda buskar eller mindre träd på Prästholmen.

Delområde 2a omfattar ön Prästholmen, belägen 300–350 meter från fastlandet.

Ön har en plåtå på cirka tre meters höjd över havet med högsta höjden på 7 meter över havet i den norra delen. Plåtån sluttar ner mot stranden och omges av mer låglänta delar. Största delen består av naturtypen *silikatgräsmarker* (6270). Särskilt i den norra delen men även i sydost växer tätt med träd och buskar. Förekomsten av död ved är liten. Prästholmen har tidigare under lång tid varit beteshävdad, men sedan hävden upphört har igenväxning skett med högorter, buskar och träd. Efter röjning och återupptaget bete förväntas ön kunna återfå en rik hävdgynnad flora.

Rödlistade arter som påträffats här är backsippa (sårbar) och flikros (nära hotad).

Det finns mindre partier längs stränderna med naturtypen *strandängar vid Östersjön* (1630). Ejder häckar på ön. Det finns en fornlämning på den högre norra delen av ön, en stensättning som är en förhistorisk gravanläggning.

Figur 24. Prästholmen sedd från norr.

Ön är ett populärt besöksmål för personer med fritidsbåtar. Valjevikens rehabiliteringscenter har ofta utflykter med båt till Prästholmen, även för rullstolsburna deltagare eller de med andra funktionsnedsättningar.

Delområde 2b utgörs av Vällholmen, en låglänt ö i Valjeviken belägen 850 meter från fastlandet och 150 meter från gränsen mot Skåne. Ön är flack, som mest lite drygt 3 meter över havet, saknar träd och har endast några få buskar. Den har lång tradition som betesholme, men har inte beteshävdats av kor eller får på många år. Intensivt gäsbete har däremot gjort att ön ändå inte vuxit igen.

Större delen av Vällholmen är av naturtypen *silikatgräsmarker*, delvis med inslag av torrängsflora. Flera års utebliven beteshävd har till viss del utarmat betesmarksfloran. Arter som jordtistel (nära hotad), backnejlika och gullviva förekommer alltfjämt, men i minskande antal. De två sistnämnda är typiska arter för naturtypen.

Det finns relativt stora ytor med naturtypen *strandängar vid Östersjön* där det växer vanliga strandängsarter, och de för naturtypen typiska arterna smultronklöver, gulkämpar, kustarun och dvärgarun. Delar av strandängen domineras av den sydafrikanska växten strandkotula, som upptäcktes på ön 2002. Arten är klassad som invasiv.

Vällholmen utgör en av västra Blekinges viktigaste häckningsplatser för en rad kustfåglar och vattnen kring ön nyttjas dessutom som övervintringsplatser för stora mängder dykänder vintertid.

Figur 25. Ett bestånd med backsippor, nästan överblommade, på Prästholmen.

Figur 26. Båda öarna har silikatgräsmark och mindre ytor strandängar närmast stranden. Södra delen av Prästholmen.

Delområde 2c utgörs av några mycket små skär i Valjeviken, av naturtypen *skär i Östersjön* (1620). De består av urberg eller morän och oftast finns ingen egentlig jordmån. Skären är i huvudsak trädlösa. Vegetationen består av arter som är anpassade till torka, vind- och saltpåverkan. I naturtypen ingår den anslutande undervattensvegetationen,

Figur 27. Det finns några små klippor och skär i Valjeviken, varav en del är kala utan nämnvärd växtlighet.

Figur 28. Andra skär har vegetation som består av arter anpassade till torka, vind- och saltpåverkan.

med fastsittande alger och filtrerande djur, Blåstång är vanligt förekommande. Vissa skär består av kala klippor och stenar. Skären utgör viktiga häckningsplatser för fåglar och uppehållsplatser för sälar. Att skären ingår i delområdet med betesmark beror på att på en del av dem förekommer låg, sparsam vegetation som betas naturligt av gäss och andra fåglar. Skären är inte närmre undersökta.

Ett skär benämnt Hylleskärv är beläget 300 meter rakt väster om fastlandet, utanför Valjevikens rehabiliteringscenter. Klippan är bevuxen med något buskage och mindre träd. I höjd med Prästhalmens norra del ligger några små skär närmast fastlandet, utanför ett vassbevuxet område. På de större skären finns någon växtlighet. Ytterligare tre små skär ligger precis öster om Vällholmen.

Området är inte närmre undersökt, men undervattensvegetationen är riklig.

Bevarandemål

Det övergripande målet är att bevara och vidareutveckla öppna betesmarker med gräsmarker och strandängar med höga naturvärden och hög biologisk mångfald.

Det ska finnas cirka 13 hektar *silikatgräsmarker* (6270). Gräsmarken ska vara starkt präglad av hävd. Förekomsten av träd och buskar som bedöms som igenväxningsvegetation ska vara liten. Kärleväxtfloran ska vara artrik och dominerad av hävdgynnade arter. De typiska arterna gullviva och backnejlika ska förekomma i livskraftiga populationer.

Det ska finnas cirka 3,4 hektar *strandängar vid Östersjön* (1630). Havsstrandängen ska vara starkt präglad av hävd. Obetade tuvor och rator får förekomma. Förekomsten av igenväxningsvegetation eller invasiva arter, såsom strandkotula, ska helst vara liten.

Kärlväxtfloran ska vara artrik och dominerad av hävdgynnade arter. De typiska arterna smultronklöver, gulikämpar, dvärgarun och kustarun ska förekomma i livskraftiga populationer.

Prioriterade arter inom skötselområdet är de som ingår i EU:s fågeldirektiv, vitkindad gås, salskrake, skärfläcka, kentsk tärna, silvertärna och småtärna. Öarna ska vara viktiga häckningslokaler för fågelarter som vitkindad gås, skärfläcka, ejder och tärnor samt ha betydelse för rastande och övervintrande änder som salskrake och vigg. Där ska finnas populationer av flera hävdgynnade vadare som skärfläcka, tofsvipa, rödbena och större strandpipare.

Det ska finnas ca 0,3 hektar *skär i Östersjön* (1620). Den för naturtypen karaktäristiska arten blåstång ska ha en stabil förekomst. Undervattensvegetationen ska präglas av en naturlig zonerings och djuputbredning av fastsittande alger och filtrerande djur.

Hot

Ett konkret hot mot naturvärden i skötselområdet är igenväxning av betade och på annat sätt hävdade marker, med värdefull hävdgynnad flora. Ökad ansamling av ilandfluten tång eller andra alger kan leda till övergödning och utarmning av floran. Förekomst av invasiva främmande arter, som strandkotula, kan påverka artsammansättningen negativt.

Ett konkret hot för häckande fåglar är upphörande betesdrift, vilket bland annat leder till att kortbetade strandängar och silikatgräsmarker växer igen. Även bete vid fel tidpunkt kan störa häckningar av vissa fågelarter. Det finns risk att betesdjur trampar sönder bon och skadar fåglar. Hot för såväl häckande som övervintrande fåglar kan vara mänskliga störningar på häckningsplatser och på viktiga födosökslokaler, inklusive körning med båt eller vattenskoter samt sportfiske vid eller i anslutning till öar.

Potentiella hot, som inte kan påverkas inom ramen för naturreservatets föreskrifter eller skötsel, är klimatförändringar. Möjligheten till bete påverkas av klimatförändringarna. Vegetationsperiodens längd ökar samtidigt som torra somrar kan leda till att kvalitén på betet är för dålig för att hålla betesdjur.

Skötselåtgärder

För delområde 2a och 2b:

- Markerna hävdas årligen genom naturvårdsinriktad betesdrift, med lämpligt betestryck och gärna i sambete eller växelbete med olika djurslag. Det är hög prioritet att få igång bete på Prästholmen (delområde 2a). Det är önskvärt att kunna beta även Vällholmen (delområde 2b). Kan vara lämpligt med senare betessläpp när det inte är lika mycket gäss där.
- Utglesning och röjning i träd- och buskskikt för att uppnå bevarandemålen.
- Röjning av igenväxningsvegetation i öppen gräsmark.
- Kvarvarande ris efter röjningar forslas bort eller eldas på plats. En del ris kan sparas i högar och fungera som skydds- och häckningsplats för småfåglar och andra djur.
- Andelen död ved bevaras och ökas vid behov.
- Röjning av vassområden vid behov.

För delområde 2b:

- Bekämpa, om möjligt, den invasiva arten strandkotula på strandängen.
- Notera att ön Vållholmen omfattas av fågelskydd som sträcker sig 50 meter ut i vattnet med beträdnadsförbud under perioden 1 april – 15 juli.
- Om ön betas ska det vara sent betespåsläpp, när häckningen är avslutad.

För delområde 2c:

- Troligtvis behövs inga åtgärder på skären. Skulle kunna vara någon röjning av växtlighet eller bekämpning av invasiv art.

Istandsättningsåtgärder

- En återupptagen beteshävd prioriteras högt, främst på Prästholmen (delområde 2a).

Restaureringsåtgärder

- Inledande utglesning och röjning i träd- och buskskikt på Prästholmen (delområde 2a).
- Röjning av igenväxningsvegetation i öppen gräsmark på både Prästholmen och Vållholmen.

Behov av inventeringar

I delområde 2c behövs inventering av typiska och karaktäristiska arter.

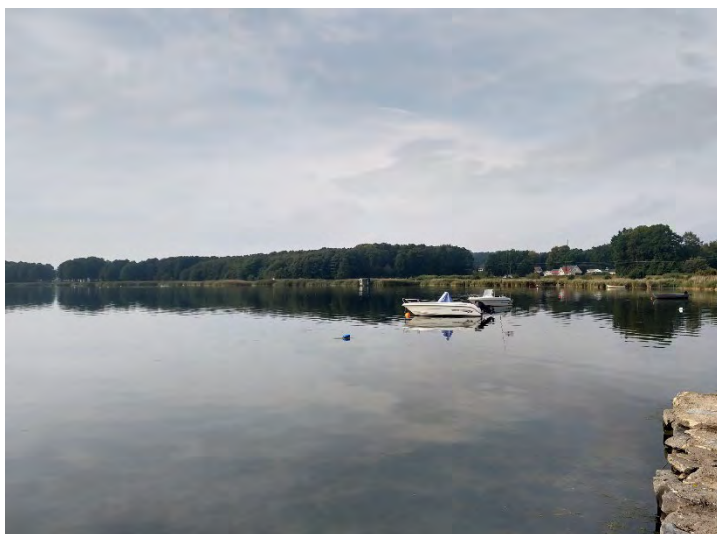
3.4.3 Skötselområde 5: Marina områden

Areal: 166 ha, varav:

Blottade ler-och sandbottnar (1140), 5,2 hektar

Vikar och sund (1160), 150,6 hektar

Rev (1170), 10,3 hektar

Figur 29. Innersta delen av viken, sedd mot väster där Sissebäcken har sitt utlopp (hitom skogen).

Beskrivning

Valjeviken är till stor del omgiven av land vilket gör att den marina miljön är väl skyddad från vind- och vågexponering. Vikens östra sida består främst av en trädridå och längs enskilda sträckor förekommer även täta vassruggar ett tiotal meter ut i viken. Norra delen av viken uppvisar ett mer öppet landskap med vass längst strandlinjen. I vikens norra del mynnar det enda förekommande vattendraget, Sissebäck, som även utgör gränsen mellan Skåne och

Blekinge. Valjeviken är relativt grund och större delen av viken är grundare än 6 meter. Det största djupet som sträcker sig ner till drygt 9 meter finns i djuprännan nordväst om Vållholmen. Skötselområdets dominerande naturtyp är *vikar och sund* (1160) men vid Vållholmen finns även naturtyperna *blottade sand- och lerbottnar* (1140) och *rev* (1170). Alla tre naturtyper är hotade (sårbara) enligt Helcom.

Bottensubstratet domineras av homogena mjukbottnar som består av finsediment och lera med inslag av sand. Omkring Vållholmen finns grunda sand- och lerbottnar som delvis blottas vid lågvatten. Runt Vållholmen och Prästholmen utgörs substratet av hårbottenstrukturer som består av block och stenar. Valjevikens stränder i de södra delarna domineras av block och klippor till skillnad från stränderna i de norra delarna som består av finare substrat, ofta med täta vassruggar närmast strandlinjen. Från Månsaholmen och söder om Vållholmen domineras bottensubstratet av heterogena bottnar som består främst av sand men även inslag av grovsand, grus och små stenar kan förekomma.

Större delen av Valjevikens mjukbottnar täcks av en artrik vegetation som domineras av kärlväxter. Borstnate, skruvning och hårsärv förekommer i nästan hela viken. Stora ytor med ålgräs (sårbar) förekommer framför allt lite längre ut från land och lite djupare än de andra kärlväxterna. Mindre inslag av hornsärv, axslinga och ålnate finns. Även kransalger och makroalger som frilevande blåstång, sudare, östersjösallat och havssallater/tarmalger förekommer. Den rödlistade (nära hotad), och för Östersjön endemiska, kransalgsarten raggsträfsen har påträffats intill Vållholmens östra del. Växtsamhället i Valjevikens hårbottenmiljöer domineras av fastsittande blåstång och inslag av kräkel. Kärlväxtängar, ålgräsängar, kransalgsängar, kräkel samt frilevande och fastsittande blåstång är nyckelbiotoper och/eller nyckelarter i Östersjön.

Figur 30. Småtärna på blottad sand- och lerbotten.
Foto: Anothai Ekelund/Länsstyrelsen.

Figur 31. Ålgräs på sandbotten.
Foto: Ulf Lindahl/Länsstyrelsen.

Naturresevatets revmiljöer och växtsamhällen bildar tredimensionella strukturer som nyttjas som skydd, födosöksområden och rekryteringsområden för många marina organismer och fiskarter, som exempelvis abborre (nyckelart för Östersjön), gädda (nyckelart för Östersjön), mört och sill (nyckelart för Östersjön). Även naturresevatets långgrunda sandiga bottenar har goda förutsättningar att fungera som lekområde för sik (starkt hotad, Helcom). Det är inte fastslaget att arten leker i området, men eftersom havslekande sik har en mycket besvärlig situation i Östersjön är det av stor vikt att skydda möjliga lekområden för arten. Även andra fiskarter har påträffats i utförda nätprovfisken i Valjeviken som benlöja, id, sarv, skarpsill (nyckelart) och torsk (sårbar). Torsk räknas, liksom gädda, abborre och sill, vara en nyckelart av fisk i Östersjön. Torskbeståndets tillstånd i Östersjön bedöms som mycket dåligt.

De blottade sand- och lerbottenarna vid Vällholmen har förutsättningar för en särskilt rik bottenfauna som grävande maskar, musslor, kräftdjur och snäckor. Denna typ av miljö är viktig som uppväxtområde för plattfisk. Hur viktigt just detta område är för plattfisk är inte vidare undersökt, men yngel av plattfisk har observerats. De blottade sand- och lerbottenar är även viktiga rast- och födosöksområden för kustfågel.

Mycket är fortfarande okänt beträffande Valjevikens marina djurliv. Enligt modellerade data från Marmoni finns det förutsättningar för förekomst av bottenfauna, som blötdjur (exempelvis östersjömussla, hjärtmusslor och tusensnäckor), kräftdjur (exempelvis slammärla och sötvattensgråsuggor), maskar (exempelvis snabelsäckmaskar, fåborstmaskar och bakborstig rovmask) och fjädermygglarver, vilket indikerar friska bottenar och strukturer med höga naturvärden och hög ekologisk funktion.

Bevarandemål

Det övergripande målet är att bevara och vidareutveckla skötselområdets höga naturvärden och biologiska mångfald. Undervattensmiljöerna präglas av en mosaikartad botten med ett rikt växt- och djurliv. Skötselområdet bidrar till att upprätthålla ett nationellt ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av marina skyddade områden.

Marina preciserade bevarandevärden (enligt Ramverket för marint områdesskydd), som vikar och sund, blottade sand- och lerbottenar, rev, ängar av kransalger samt ålgräs och andra kärlväxter, platser med raggsträfsse, frilevande blåstång, stora perenna brunalger, rekryteringsområden för kustlevande rovfisk, häckningsplatser för ejder, östersjösilltrut och gråtrut samt övervintringsområden för salskrake ska ha gynnsamt tillstånd.

Det ska finnas cirka 150 hektar *vikar och sund* (1160). Området ska präglas av vegetationsrika mjukbottenar som domineras av kärlväxtsamhällen men även kransalgsängar, frilevande blåstång och inslag av andra makroalger. Det finns en naturlig variation av botten sediment.

Det ska finnas cirka 10 hektar rev (1170). I revmiljöerna ska det finnas goda förutsättningar för en naturlig struktur och intakt zonerings av bentiska växtsamhällen, exempelvis av blåstång och kräkel. Det finns ingen eller ringa sedimentation.

Det ska finnas cirka 5,2 hektar blottade sand- och lerbottenar (1140). Bottenarna blottas vid lågvatten. Förutsättningarna ska vara goda för en artrik makroskopisk bottenfauna.

Naturtyperna ska ha god vattenkvalitet, naturlig vattenomsättning och naturlig art-sammansättning. Undervattensvegetationen ska ha en naturlig utbredning och god täckningsgrad (minst 25%) av variationsrika kärlväxtsamhällen, kransalgsängar och makroalgssamhällen som bibehålls eller ökar. De marina miljöerna fungerar som livsmiljöer, födosöksområden och lämpliga rekryteringsområden för fisk, som gädda, abborre, sill, sik och plattfisk samt andra marina organismer. Miljöerna ska även fungera som födosöksområde, rastplats, ostörd häckningslokal och livsmiljö för kust- och sjöfågel.

Skötselområdet ska hysa lämpliga livsmiljöer för de inom naturreservatet prioriterade arterna ålgräs, blåstång och gädda, liksom för typiska arter, som exempelvis borstnate, skruvnating, hårsärv, abborre och sill, samt för andra skyddsvärda eller på andra sätt ur naturvärdessynpunkt viktiga arter hemmahörande i området, som sik (sårbar, Helcom), torsk (sårbar) och plattfisk.

Skötselområdets ekosystem ska, i den mån det går att påverka inom ramen för naturreservatets föreskrifter och skötsel, vara i balans och väl fungerande, med förekomst av rovfisk, som gädda och abborre. Området ska bidra till att skapa förutsättningar för arter att förflytta sig och spridas såväl längs skärgårdens grunda kustområden som mellan hav, vattendrag och land.

De marina naturvärdena ska inte påverkas negativt av invasiva arter, som exempelvis svartmunnad smörbult, eller av påväxt av lösdrivande och fastsittande fintrådiga alger. Ingen ytterligare exploatering ska ske inom skötselområdet och befintliga konstruktioner i området ska inte utgöra några betydande vandringshinder för eller medför någon annan betydande negativ påverkan på områdets växt- och djurliv.

Ekologisk status enligt vattenförvaltningsförordningen ska vara minst god och får inte försämrats. Vassbälten får inte öka i utbredning på bekostnad av såväl under- som flytbladsvegetation. Eventuella maringeologiska och marinarkeologiska lämningar ska skyddas.

Hot

Konkreta hot mot naturvärden i skötselområdet är sjöfart i form av yrkestrafik och fritidsbåtar (inkluderar vattenskoter och annan vattensport), vilket orsakar lokal störning i grunda marina miljöer genom propellerpåverkan, ankring samt utsläpp av bad-, disk- och tvättvatten. När det gäller fiske är länsstyrelsens bedömning att det fiske som för närvarande bedrivs i området inte utgör något hot mot naturvärdena. Om det i framtiden skulle visa sig att det fiske som bedrivs står i konflikt med reservatets syfte, kommer länsstyrelsen att utreda möjligheten att begränsa fisket. Om begränsningar bedöms nödvändiga, kommer sådana att införas.

Hot mot skötselområdets naturvärden utgörs i övrigt i huvudsak av påverkansfaktorer som inte kan regleras inom ramen för naturreservatet, som till exempel havsnivåhöjning, förhöjd vattentemperatur, minskad salinitet, havsförsurning, onaturlig grumling i vattnet på grund av aktiviteter/åtgärder utanför naturreservatet och utifrån kommande övergödning, utsläpp, läckage såsom oljespill eller andra utsläpp i havet samt marint makro- och mikrokräp.

Skötselåtgärder

- Skötselområdet utvecklas främst genom intern dynamik.
- Strandstädning vid behov.
- Avlägsnande av marint skräp (exempelvis spökredskap) vid behov.
- Bekämpning av invasiva arter (exempelvis svartmunnad smörbult) eller andra arter som kan hota områdets naturvärden, vid behov.
- Informationsinsatser bör göras för att uppmärksamma båtburna besökare på olika hot som kan orsaka bottenstörning inom skötselområdet (till exempel vattenskoteråkning, ankring, propellerpåverkan samt utsläpp av bad-, disk- och tvättvatten) och hur de kan motverkas.
- Jakt på skarv vid behov,
- Røjning av vass vid behov.

Engångsåtgärder /Iståndsättningsåtgärder

- Anordna rekommenderade ankringsplatser vid behov.

Restaureringsåtgärder

- Restaurering av undervattensvegetation och rev utförs vid behov.
- Anläggning av våtmarksområde för att förbättra rekrytering av gädda och andra fiskarter utförs vid behov,
- Om möjligt genomförs åtgärder för att förhindra/minska näringsutsläpp och läckage från land till skötselområdets marina område.

Figur 32. Paddling med kajak i Valjeviken.
Foto: Ulrika Widgren/Länsstyrelsen.

Behov av inventeringar

En inventering av skötselområdet, utifrån dess marina preciserade bevarandevärden (enligt Ramverket för marint områdesskydd), bör göras snarast möjligt.

3.5 Friluftsliv och turism

Beskrivning

Områdets naturskönhet med dess biologiska och kulturhistoriska värden gör det värdefullt för friluftslivet. Reservatet har ett tätortsnära och lättillgängligt läge. Valjeviken är flitigt använd av såväl besökare som av båtburna närboende, samt deltagare vid Valjeviken rehabiliteringscenter och i Sölvesborgs segelsällskap. På fastlandet finns vandringsstigar. Anordningar för friluftslivet är markerade på kartan i skötselplanebilaga 8. Där syns hela reservatet, inte bara utvidgningen.

Reservatsgränsen på fastlandet i sydost ligger endast 20 meter från närmaste bostadsbebyggelse tillhörande Sölvesborg. Stigar leder genom skogen till den ursprungliga delen av naturreservatet Valje. "Hälsans stig" leder genom skogen till Valje herrgård. Det finns en bänk vid Hälsans stig", med utsikt mot viken. Grillplats finns på ön Prästholmen. Längs stranden vid campingen längst in i Valjeviken finns ett flertal bryggor av olika modell. Det finns parkeringsplats inom den befintliga delen av naturreservatet, intill Valje herrgård.

Det finns planer på att nyanlägga en brygga på Prästholmen, i första hand för ökad tillgänglighet för Valjeviken rehabiliteringscenters verksamhet. Det förekommer båttrafik med mindre fritidsbåtar i Valjeviken. Det bedrivs en hel del sportfiske i området. Möjlighet till bad och fiske finns inom reservatet.

3.5.1 Anordningar för friluftslivet

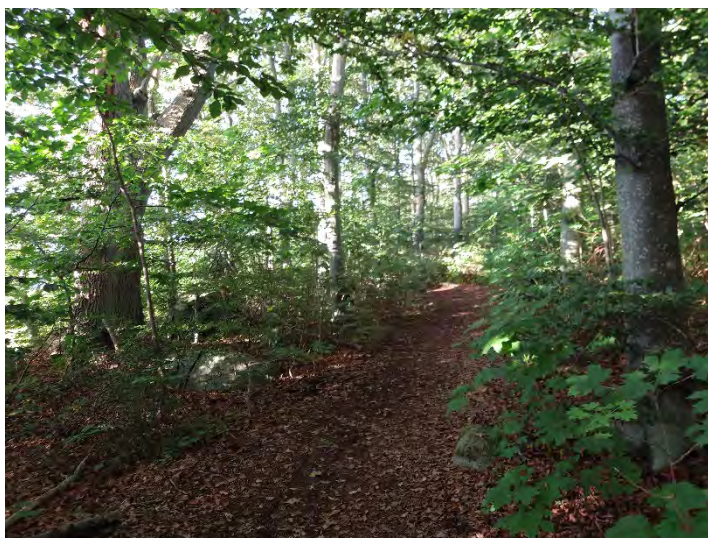
Bevarandemål

Målet för friluftslivet inom den utvidgade delen av naturreservatet Valje är att området ska vara besöksvänligt och tillgängligt. Besökare ska dels ha möjlighet att lära sig mer om områdets naturvärden kopplat till dess kulturhistoriska utveckling, dels kunna erbjudas möjlighet till rekreation i ett naturskönt landskap.

Det ska finnas framkomliga stigar och cykelvägar. Det ska finnas sittbänk på något ställe.

Det ska finnas rastplats med tillgänglighetsanpassad sitt-

plats och grillmöjlighet på Prästholmen. Väl underhållna informationstavlor med karta och beskrivning av naturreservatet Valje ska finnas vid ingångar till reservatet och på Prästholmen för båtburna besökare. Det bör finnas en anöringsbrygga på Prästholmen. Befintliga bryggor inom reservatet bör vara väl underhållna. Anordningar för friluftslivet ska utformas på ett sätt som minskar risken för förstörelse eller oönskat slitage på de natur- och kulturmiljövärden som finns i reservatet.

Figur 33. "Hälsans stig" går genom reservatet.

Istandsättningsåtgärder

- Informationsskyltar med beskrivning av reservatet sätts upp vid stigar som leder in i reservatet samt på Prästholmen.
- Nyanläggning av brygga på Prästholmen, om möjligt, i första hand till för ökad tillgänglighet för Valjeviken rehabiliteringscenters verksamhet. Anläggandet och ansvarsfördelning ska utredas innan eventuellt anläggande görs.

- Iordningställande av grillplats på Prästholmen, om möjligt, tillgänglighetsanpassad.
- Iordningställande av någon sittbänk.

Underhållsåtgärder

- Regelbunden översyn och underhåll av informationsskyltar, stigar, rast- och grillplatser m.m.

Ansvarig

- Reservatsinformation – Reservatsförvaltaren
- Stigar – Reservatsförvaltaren
- Sölvesborgsleden – Sölvesborgs kommun
- Hälsans stig – Stiftelsen Valjeviken?
- Underhåll av rast- och grillplatser – Reservatsförvaltaren
- Underhåll av nyanlagd brygga på Prästholmen – Anläggandet och ansvarsfördelning ska utredas och klarläggs innan eventuellt anläggande görs.
- Övriga bryggor: Markägarna ansvarar för skötsel och underhåll.

4 Utmärkning av reservatsgräns

Utmärkning av reservatets gräns ska utföras av naturvårdsförvaltaren enligt svensk standard SIS 031522 och enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

5 Bränder och brandbekämpning

Vid uppkomst av spontan brand inom naturreservatet

Brand anses i huvudsak vara negativt för de befintliga naturvärdena i naturreservatet Valje. Spontana bränder i reservatet släcks enligt gällande lagar. Räddningstjänstens ansvarar för släckningsarbetet.

Släckningen bör ske med så stor försiktighet som är möjligt utifrån rådande omständigheter. För att undvika skador på naturvärden (till exempel grova ädellövträd och känslig flora och, om möjligt, ta tillvara brandens positiva effekter, kontaktas reservatsförvaltaren på länsstyrelsen i så tidigt skede som möjligt för samråd.

Eftersläckning

När branden anses vara släckt eller utan uppenbar risk att sprida sig överlämnas ansvaret för eftersläckning och bevakning till fastighetsägaren. Eftersläckning bör i största möjliga mån ske på sätt så att naturvärden gynnas och inte skadas, och fastighetsägaren bör samråda med reservatsförvaltaren. Förvaltaren kan bistå i arbetet med eftersläckning och efterbevakning efter dialog med fastighetsägaren. Förvaltaren kan inte ta över det juridiska ansvaret för efterbevakning.

Åtgärd efter brand

Framtida skötselåtgärder utreds för varje enskilt område som påverkats av branden. Vid behov ändras skötselplanen genom beslut av länsstyrelsen.

6 Jakt och fiske

Enligt uppdaterat beslut för naturreservatet *Valje* 2024-xx-xx (dnr 511-1486-2021) regleras inte rätten till jakt inom reservatet, utöver de inskränkningar som anges i reservatsföreskrifterna:

- A1 – förbud mot uppförande av byggnad eller annan anläggning.
- A7 – förbud mot att röja, gallra, avverka, flytta, ta bort eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar, såväl stående som liggande.
- A12 – förbud mot att utfodra vilda djur eller använda åtel.
- C21 – det krävs tillstånd från Länsstyrelsen för att sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt, låda, snitsel, ledmarkering, inskrift eller därmed jämförlig anordning, annat än tillfälligt (högst en vecka) i samband med jakt eller i samband med organiserad friluftsvksamhet.

Riktlinjer vid jakt

När jakt pågår ska tydliga skyltar om detta finnas vid alla ingångar till berört område inom naturreservatet.

Fiske

Rätten till fiske inskränks inte av reservatsföreskrifterna.

Naturreservatets marina delar ingår i ett fredningsområde för fisk. Allt fiske är förbjudet fr.o.m. den 1 januari t.o.m. den 31 maj. Förbudet gäller inte yrkesfiskare som fiskar ål med stöd ålfisketillstånd och enskild rätt. Syftet med bestämmelsen är att skydda fiskbestånden under och i anslutning till lekvandring och lekperiod. Fredningsområdet är särskilt viktigt för att skydda gäddans lek.

Fiske och jaktutövandet får inte ske i strid med reservatsbestämmelser eller skötselplan.

7 Tillsyn, dokumentation och uppföljning

7.1 Tillsyn över föreskrifter

Länsstyrelsen ansvarar för tillsyn av föreskrifter.

7.2 Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning kommer att ske enligt gällande riktlinjer från Naturvårdsverket.

7.3 Dokumentation av skötselåtgärder

Ansvarig förvaltare dokumenterar utförda skötselåtgärder.

8 Kostnader och finansiering

Naturvårdsförvaltaren/Länsstyrelsen i Blekinge bekostar åtgärder enligt skötselplanen (förutom vad som anges nedan).

Tabell 3. Åtgärder finansierade av andra än Länsstyrelsen Blekinge.

Åtgärd	Finansiering
Underhåll av gång- och cykelväg	Sölvesborgs kommun
Underhåll av Hälsans stig	Stiftelsen Valjeviken
Underhåll av brygga på Prästholmen	Ansvarsfrågan ska klargöras innan eventuellt anläggande görs
Underhåll av övriga bryggor	Markägare

9 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Tabell 4. Planerade skötselåtgärder.

Denna tabell utgör underlag och stöd för förvaltaren vid planering av åtgärder såväl lokalt inom naturreservatet *Valje* som regionalt mellan olika skyddade områden i länet. Angiven tid i tabellen för när åtgärder ska göras är riktlinjer/rekommendationer. Möjligheterna att genomföra åtgärderna är beroende av tillgängliga ekonomiska resurser, vilket är en begränsande faktor som innebär att förvaltaren måste prioritera mellan åtgärder i länets alla naturreservat.

Skötselåtgärd	Var	Vem	Prioritet ¹	När/frekvens ²
Punktinsatser i träd- och buskskikt, som friställning av naturvärdesträd eller luckhuggning för att gynna förnygring av ädellövträd	Skötselområde 1	Naturvårdsförvaltaren	2	Vid behov
Död ved av lövträd lämnas orörd där den står eller faller, flyttas om den utgör fara /skapar allvarlig olägenhet	Skötselområde 1	Naturvårdsförvaltaren	2	Vid behov
Åtgärder för att öka inslaget av död ved	Skötselområde 1, 2a	Naturvårdsförvaltaren	3	Vid behov
Håll efter främmande träd och buskar	Skötselområde 1-2	Naturvårdsförvaltaren	2	Vid behov
Hävd genom betesdrift	Skötselområde 2	Naturvårdsförvaltaren/brukare	1	Årligen
Utglesning och röjning i träd- och buskskikt	Skötselområde 2		1	
Röjning av igenväxningsvegetation i öppen gräsmark	Skötselområde 2	Naturvårdsförvaltaren	1	Vid behov
Kvarvarande ris efter röjningar forslas bort eller eldas	Skötselområde 2	Naturvårdsförvaltaren	1	Efter röjning

Skötselåtgärd	Var	Vem	Prioritet ¹	När/frekvens ²
Röjning av vass	Skötselområde 1, 2	Naturvårdsförvaltare	3	Vid behov
Bekämpa invasiva arter, /särskilt strandkotula, på strandängen	Hela reservatet /Skötselområde 2b	Naturvårdsförvaltare	2	Fortlöpande
Strandstädning	Längs stränder i skötselområde 1, 2	Naturvårdsförvaltare	3	Vid behov
Avlägsnande av marint skräp (exempelvis spökredskap)	Skötselområde 5	Naturvårdsförvaltare	3	Vid behov
Översyn och underhåll av informationsskyltar, rast- och grillplatser, stigar m.m.	Se bilaga 8	Naturvårdsförvaltare	1	Fortlöpande
Informationsinsats om hot om bottenstörning, till båtburna besökare		Naturvårdsförvaltare	3	När det är möjligt
Underhåll av Sölvesborgsleden	Se bilaga 8	Sölvesborgs kommun	1	Fortlöpande
Underhåll av Hälsans stig	Skötselområde 1	Stiftelsen Valjeviken	1	Fortlöpande
Iordningställande av grillplats på Prästholmen, tillgänglighetsanpassad	Se bilaga 8	Naturvårdsförvaltaren	1	När det är möjligt
Nyanläggning av brygga på Prästholmen	Skötselområde 2a	Ansvarsfrågan klarläggs innan ev. anläggande	2	När det är möjligt
Underhåll och skötsel av brygga på Prästholmen	Skötselområde 2	Ansvarsfrågan klarläggs innan ev. anläggande	3	Fortlöpande
Underhåll och skötsel av övriga bryggor inom reservatet		Markägare	3	Vid behov
Dokumentation av skötselåtgärder	Hela naturreservatet	Naturvårdsförvaltare	1	Efter utförda åtgärder
Uppföljning av bevarandemål	Hela naturreservatet	Länsstyrelsen	1	Enligt särskilt fastställd uppföljningsplan

¹Prioritet 1 till 3, varav 1 är högst

² Tidsangivelser (år, månader) räknas från att naturreservatet vunnit laga kraft

Naturreseptatet Valje i Sölvesborgs kommun bildades 1991. År 2023 beslutades om utvidgning och ändring av naturreseptatet Valje med nytt syfte och nya föreskrifter. Syftet med naturreseptatet är att bevara biologisk mångfald genom att skydda, vårda, bevara, vidareutveckla, bitvis återställa och vid behov restaurera värdefulla terrestra naturmiljöer samt marina preciserade bevarandevärden enligt ramverket för marint områdesskydd.

Naturreseptatet utökas med marina områden i Valjeviken, ett mindre område på fastlandet, två öar och några små skär. Inom utökningen finns ett Natura 2000-område enligt Art- och habitatdirektivet, *SE0410044 Vällholmen*. Ön Vällholmen omfattas av fågelskydd som sträcker sig 50 meter ut i vattnet med beträdnadsförbud under perioden 1 april – 15 juli.

Målet med naturreseptatets skötsel är att bevara, främja, vidareutveckla, bitvis återställa och vid behov restaurera områdets biologiska och ekologiska värden knutna främst till värdefulla naturmiljöer i och invid en grund havsvik, med terrestra miljöer såsom ädellövskog, små öar och skär med öppna havsstrandängar och silikatgräsmarker samt marina miljöer med vegetationsrika mjukbottnar, rev och andra hårbottnar, och att utveckla förekommande naturtyper och livsmiljöer. Området ska hysa gynnsamma livsmiljöer för dess arter av fåglar, insekter, växter, kryptogamer och andra organismer knutna till områdets skogsmiljö, kust- och skärgårdsmiljöer och marina miljöer. Reservatet ska vara tillgängligt för allmänheten och ett attraktivt besöksmål.

Naturreseptatet bidrar till att uppfylla miljömålen *Levande skogar, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö* och *Ett rikt växt- och djurliv*. Naturreseptatet bidrar även till att uppfylla friluftsmålen *Skyddade områden som resurs för friluftslivet, Tillgång till natur för friluftsliv, Attraktiv tätortsnära natur* och *Friluftsliv för god folkhälsa*. Vidare bidrar naturreseptatet till de globala målen inom Agenda 2030, främst mål 14: Hav och marina resurser. Naturreseptatet stärker den gröna infrastrukturen i regionen, främst med avseende på skog, naturbetesmarker och vegetationsklädda mjukbottnar, samtidigt som ett flertal ekosystemtjänster gynnas.

En del i länsstyrelsens verksamhet är att skydda värdefull natur genom att bilda naturreseptat och upprätta skötselplaner. Denna skötselplan, som är en komplettering till den befintliga skötselplanen från 2019, gäller huvudsakligen för de områden som ingår i den nu aktuella utvidgningen av naturreseptatet. Skötselplanen innehåller syftet med reservatet, en beskrivning av naturförhållanden och markhistoria samt planerad markanvändning, mål och skötselåtgärder för området. Den innehåller även information om friluftsliv och turism, samt om hur en framtida uppföljning av området är tänkt att ske.

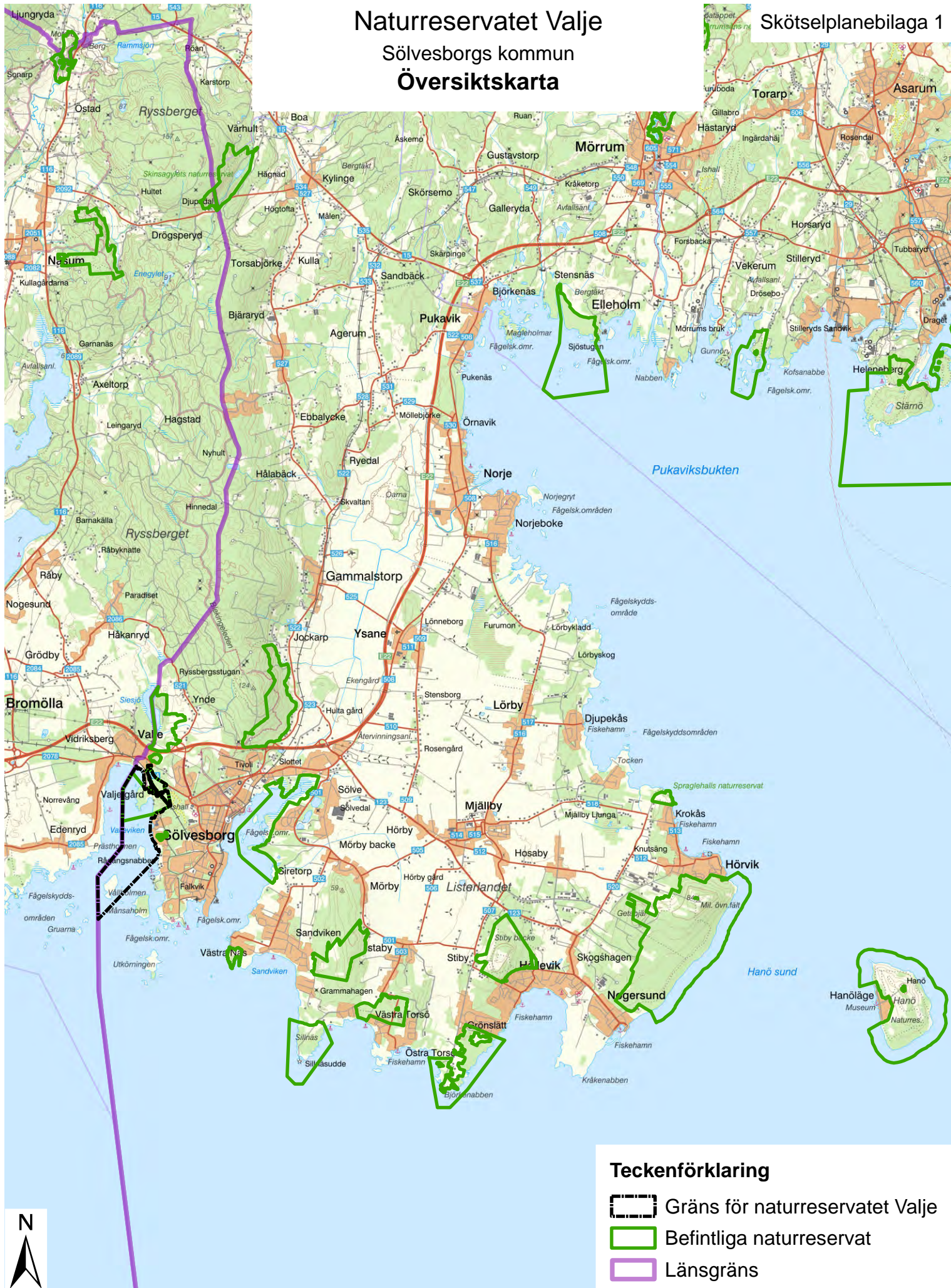

Naturreseptatet Valje

Sölvesborgs kommun

Översiktakarta

Skötselplanebilaga 1

Teckenförklaring

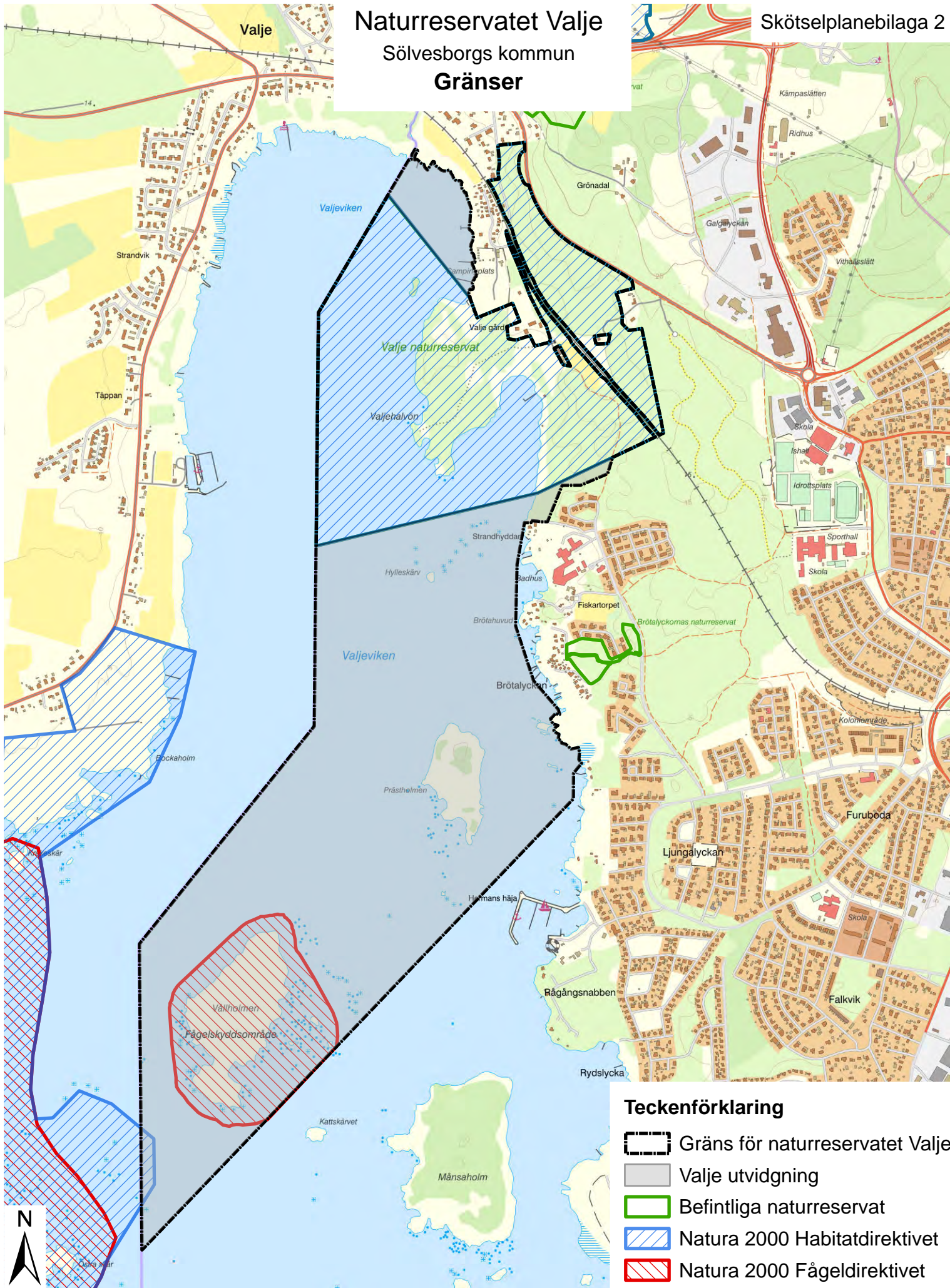
- Gräns för naturreseptatet Valje
- Befintliga naturreseptat
- Länsgräns

Naturreservatet Valje

Sölvesborgs kommun

Gränser

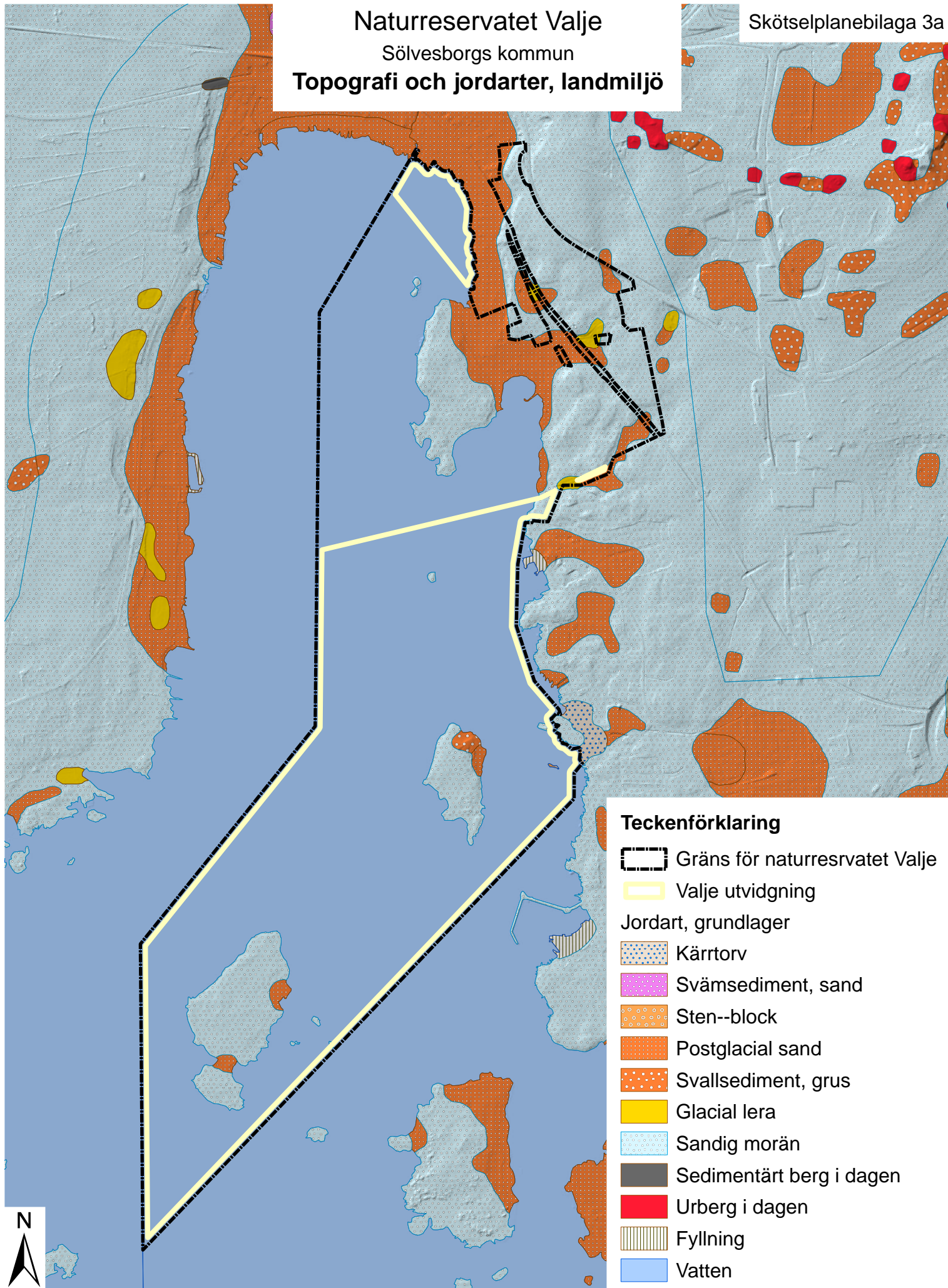
Teckenförklaring

- Gräns för naturreservatet Valje
- Valje utvidgning
- Befintliga naturreservat
- Natura 2000 Habitatdirektivet
- Natura 2000 Fågeldirektivet

Naturreseptatet Valje
Sölvesborgs kommun
Topografi och jordarter, landmiljö

Skötselplanebilaga 3a

Teckenförklaring

Gräns för naturreseptatet Valje

Valje utvidgning

Jordart, grundlager

Kärrtorv

Svämsediment, sand

Sten--block

Postglacial sand

Svallsediment, grus

Glacial lera

Sandig morän

Sedimentärt berg i dagen

Urberg i dagen

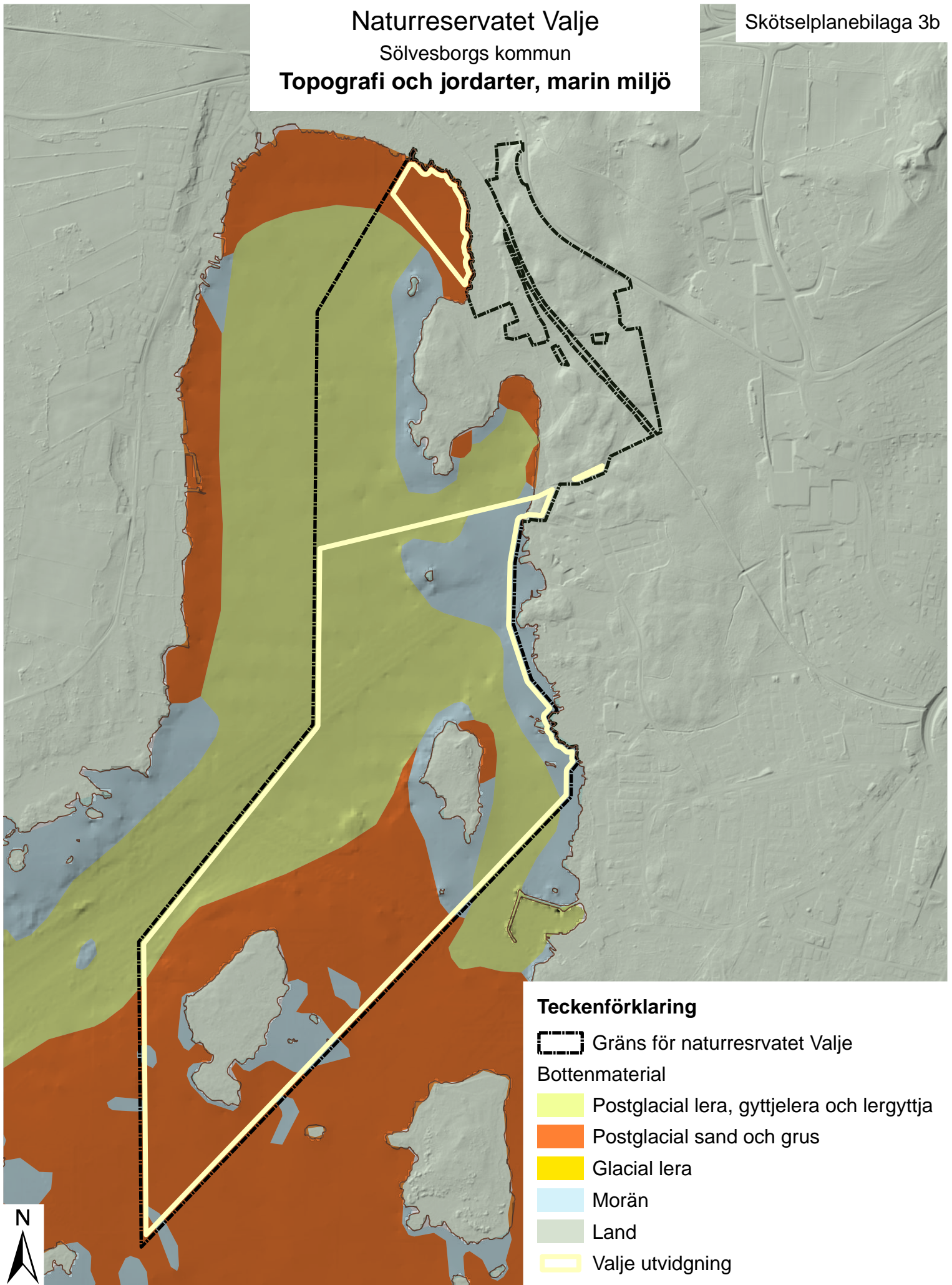
Fyllning

Vatten

Naturreseptatet Valje
Sölvesborgs kommun
Topografi och jordarter, marin miljö

Skötselplanebilaga 3b

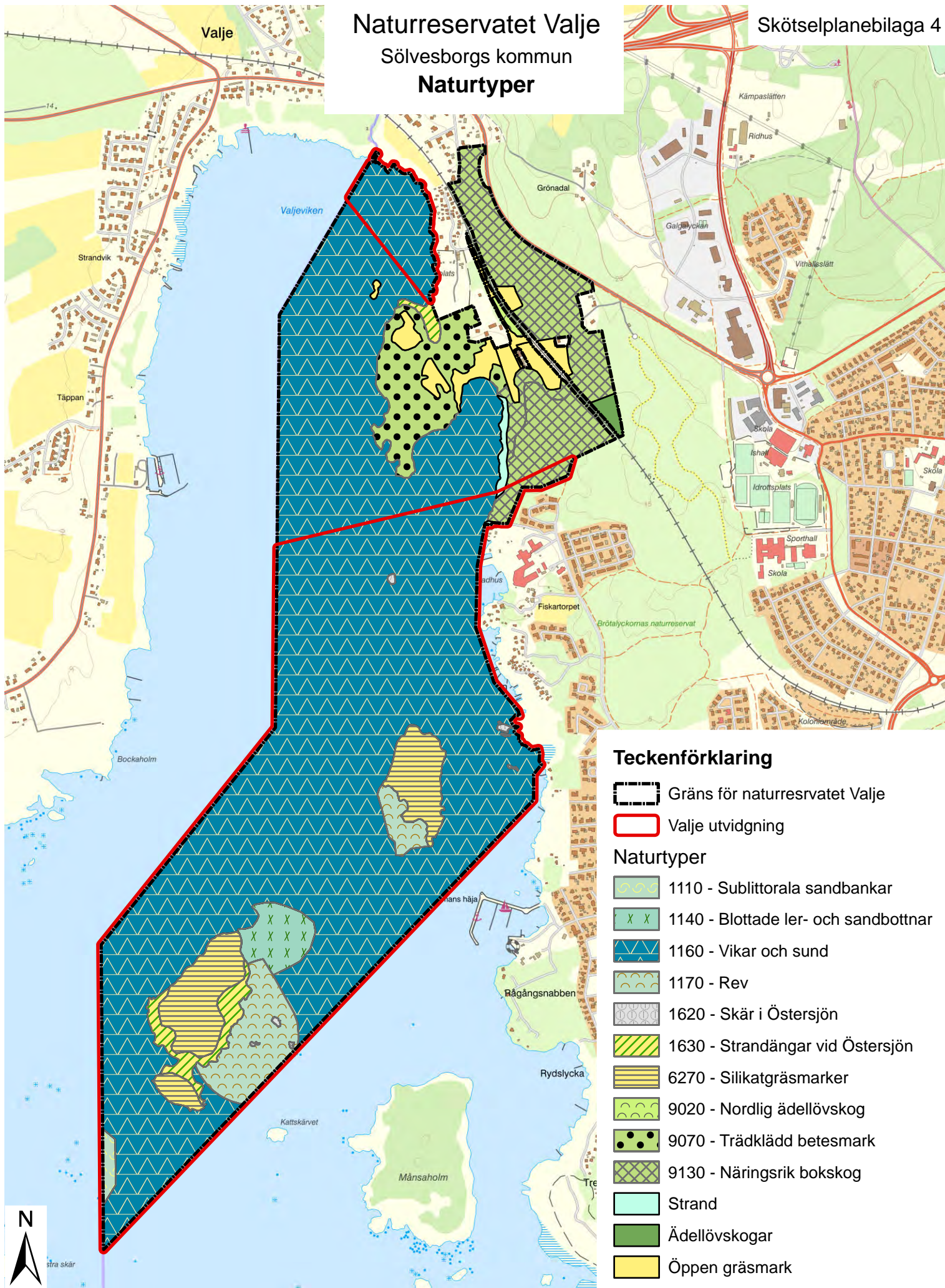

Naturreservatet Valje

Sölvesborgs kommun

Naturtyper

Skötselplanebilaga 4

Teckenförklaring

- Gräns för naturreservatet Valje
- Valje utvidgning

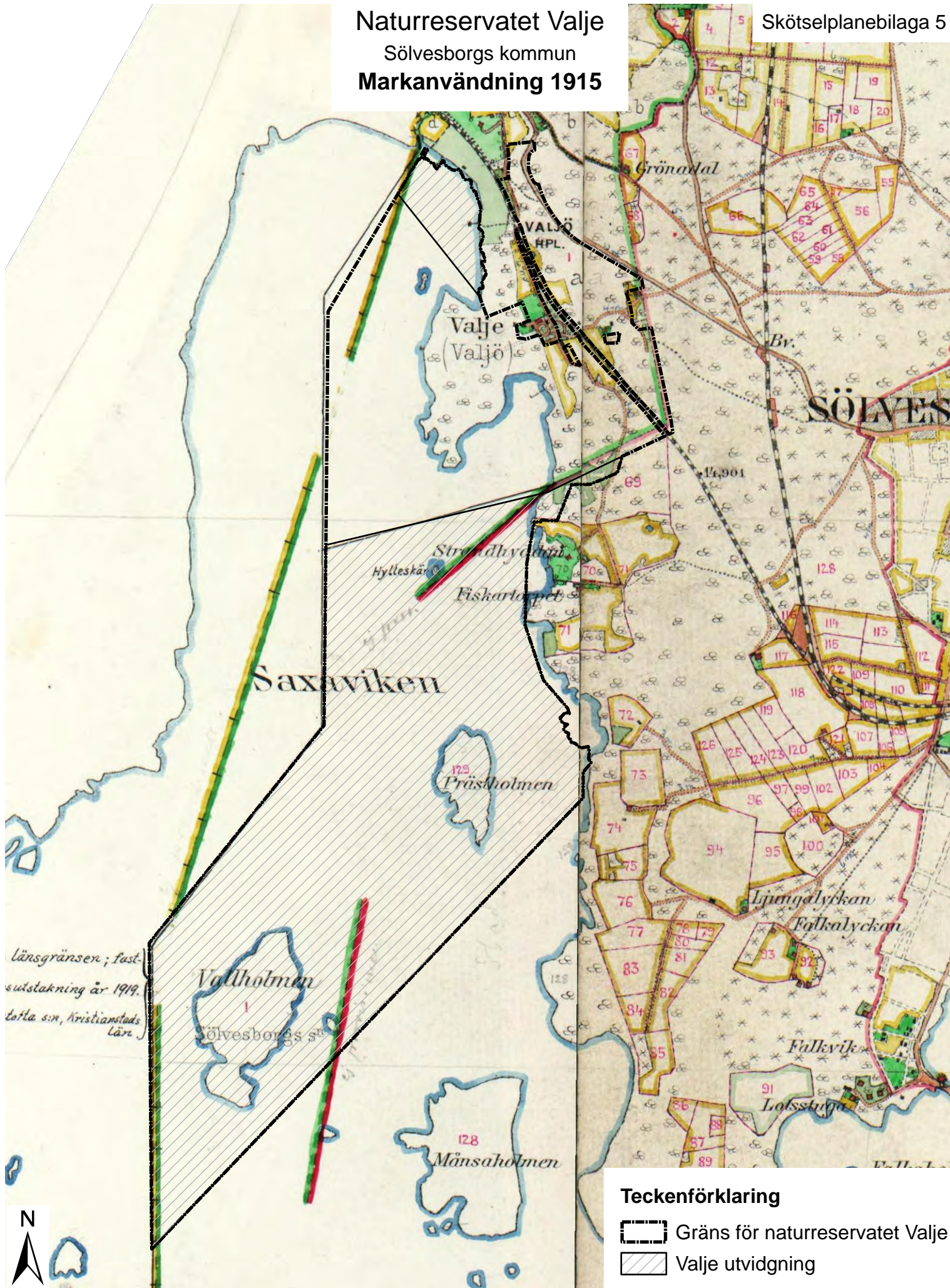
Naturtyper

- 1110 - Sublittoral sandbankar
- 1140 - Blottade ler- och sandbottnar
- 1160 - Vikar och sund
- 1170 - Rev
- 1620 - Skär i Östersjön
- 1630 - Strandängar vid Östersjön
- 6270 - Silikatgräsmarker
- 9020 - Nordlig ädellövskog
- 9070 - Trädklädd betesmark
- 9130 - Näringsrik bokskog
- Strand
- Ädellövskogar
- Öppen gräsmark

Naturreservatet Valje
Sölvesborgs kommun
Markanvändning 1915

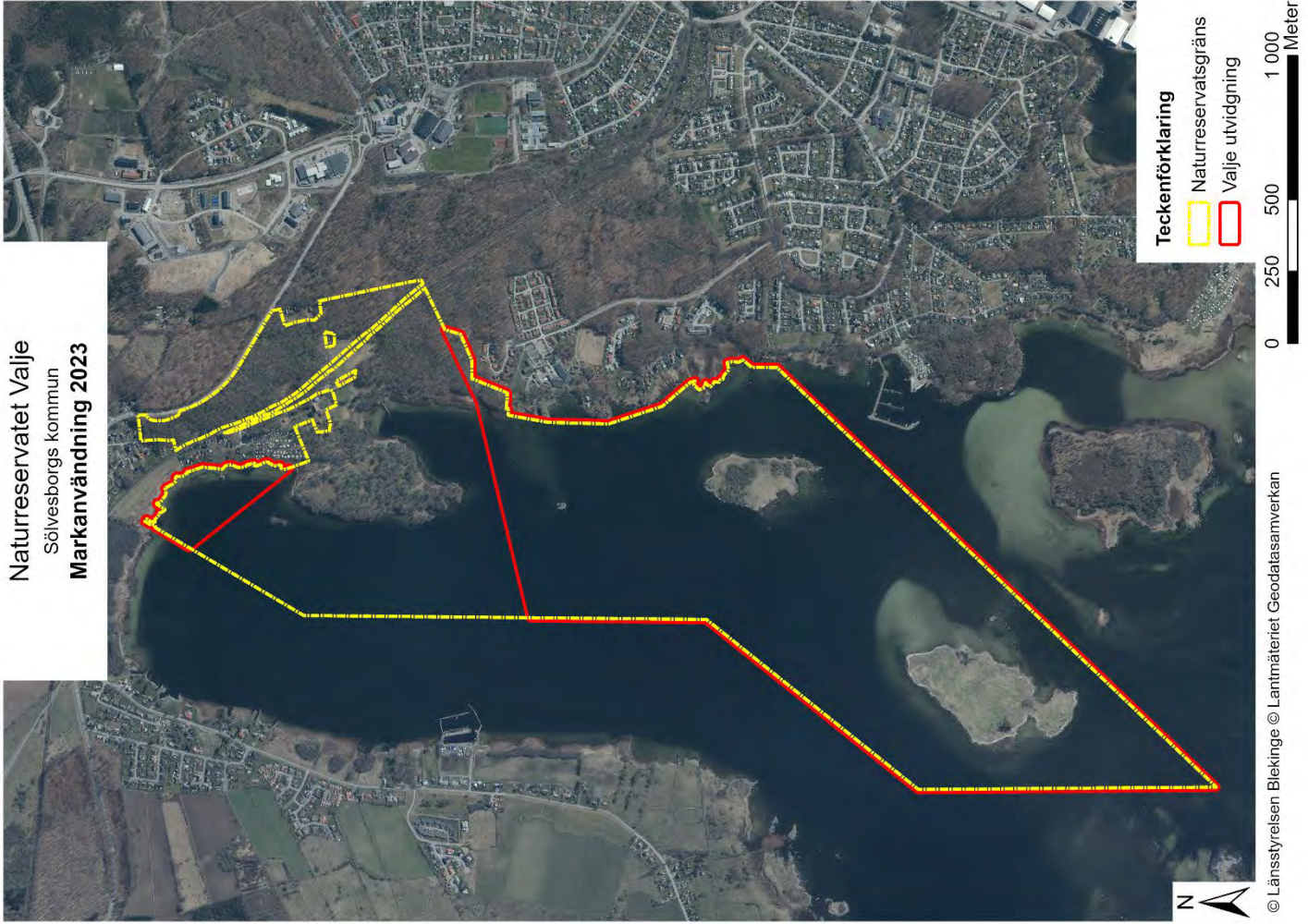
länsgrens; fast-
sustakning år 1919.
tolla s.m. Kristianstads
län.

Teckenförklaring

- Gräns för naturreservatet Valje
- Valje utvidgning

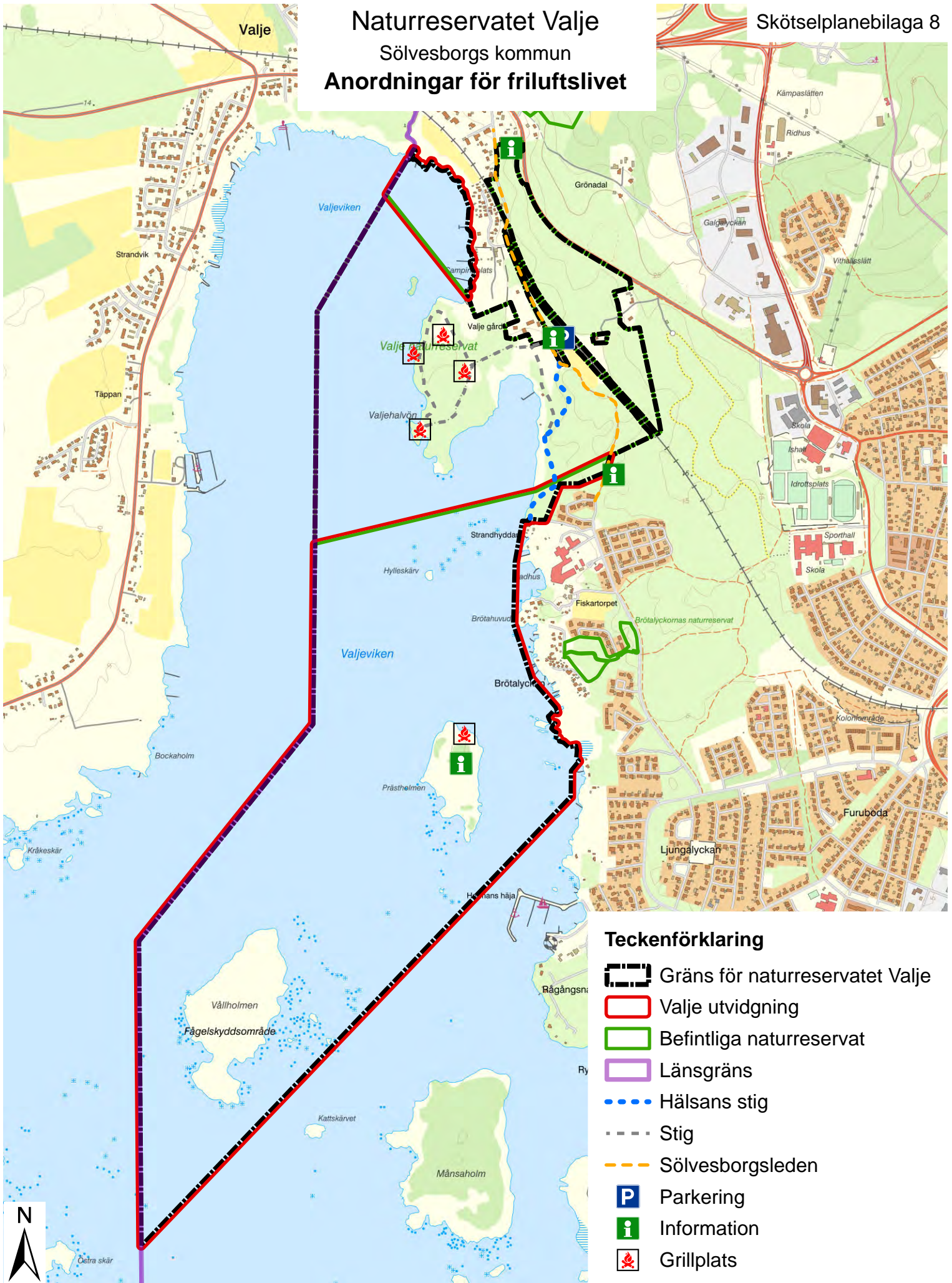

Naturreservatet Valje

Sölvesborgs kommun

Anordningar för friluftslivet

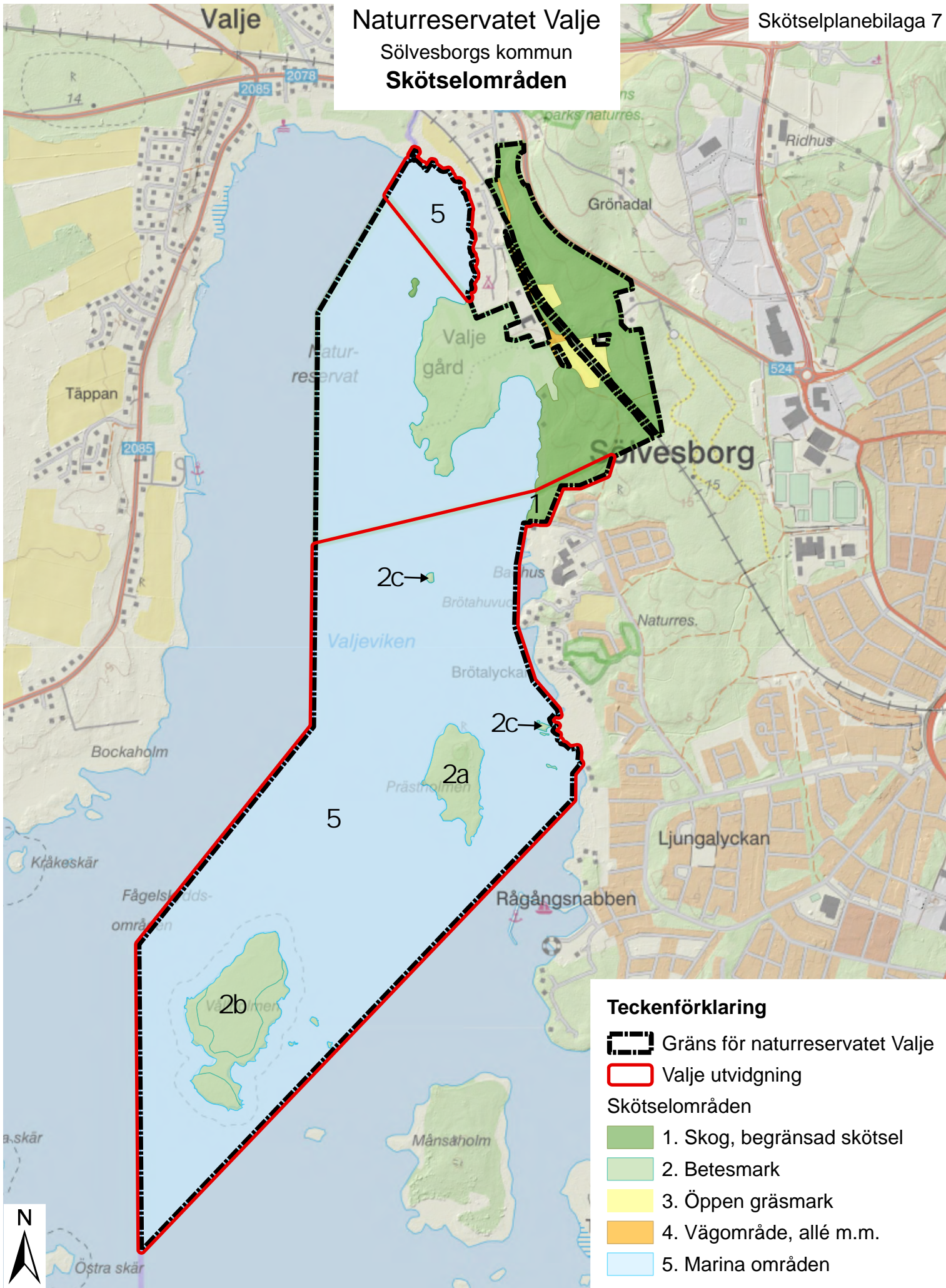
Skötselplanebilaga 8

Teckenförklaring

- Gräns för naturreservatet Valje
- Valje utvidgning
- Befintliga naturreservat
- Länsgräns
- Hälsans stig
- Stig
- Sölvesborgsleden
- Parkering
- Information
- Grillplats

Teckenförklaring

- Gräns för naturreservatet Valje
- Valje utvidgning
- Skötselområden
- 1. Skog, begränsad skötsel
- 2. Betesmark
- 3. Öppen gräsmark
- 4. Vägområde, allé m.m.
- 5. Marina områden

